

**A Lélekben hiszek,
Amely megzúdul ott, ahol akar.
Hiszem, hogy zúdul, akar és terem,
Zúdul s terem miáltalunk.**

(Sík Sándor)

XXV. évfolyam 5. szám 2018. május

BULÁNYI GYÖRGY

ISKOLA A FOLYÓPARTON

Hatvanadik születésnapomon megköszöntöttek testvéreim a Bokorban. A tószót egy nálam 15 évvel volt fiatalabb férfiú mondta, és köszöntőjét az alábbi szavakkal zárta:

- És kívánom, hogy minél később fogj hozzá emlékirataid megírásához!

Megbecsülés volt szavaiban. Kinézte belőlem, hogy még futja valamire erőmből. Istenem, amikor 60 éves voltam, még javában írtam nyolc kötetes munkámat: Szent Pál teológiája. Elöttem volt még az Egyházrend, s az Erény-e az engedelmesség? - melyekkel eljutottam a Vatikán Hittani Kongregációjáig, s leveleztem a mostani pápával, XVI. Benedekkel. A '80-as években következtek még: a Bokorlelkiség, a Nagypénteki levél, az Ópusztaszer. Majd korábbi szamizdat-könyveim: *Keressétek az Isten Országát!*, a *Merre menjek?* Aztán a 90-es évek végén: A trón és az oltár szövetsége (in: *Metanoeite!*). De azért közeledett már a köszöntő által késleltetni akart fordulat. Túl nyolcvanadik évemen műfajt változtattam. Kezdem írni a *Napló* füzeteit. Beleraktam a magam Őszikéit. Már közel jártam 60. füzetéhez, amikor vagy harmincadik könyvem (*Metanoeite!* Alakítsátok át gondolkodástokat!) megjelenésének másnapján egy ifjú hölgy járt nálam. Azért nem egészen ifjú...; úgy negyven évvel fiatalabb nálam. Három példányt is dedikáltatott, s utána ráérősen beszélgettünk.

- Írhatnál már egy regényt is - mondta nekem.

- Hát ezt még igazán nem próbáltam. Csak lírával, drámával kísérleteztem - a teológia mellett. Az ifjú, 87. évében járó szerző első regényét veszi kezébe az olvasó... - Jól hangzanék, ugye?

- Kor nem számít. És volna egy téma, amiről Neked kellene írnod. Ottlik Géza megírta, hogyan neveltek a két világháború között hazánkban katonatisztet, te

Bulányi Gy.: Iskola a folyóparton	3762
Tóth F.: Államosítás...	3768
Demeczky J.: Az egységes...	3772
Király I.: Kapcsolatom önmagammal	3775
Merza J.: A következő lépés	3779
Gromon A.: Kedvenc közhelyeink	3781
IN MEMORIAM TOTYA	3786
Bulányi Gy.: Lehet-e...?	3790
Bene É.: Az első találkozások	3794
Farkas I.: Ekkor köveket ragadtak	3795
Miklovicz L.: Homília...	3795
Faragó F.: Tanyai szilánkok	3795
Pünkösdi versek	3799

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért,
mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»
Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

megírhatnád, de regényben, hogyan neveltek katolikus papot.

- Jó, majd gondolkodom rajta.

Pár nap múlva elővettem a Benedek Marcell magyar irodalmi lexikonját: Iskola a határon (regény, 1959): Egy katonaiskola élete adja regényének témáját, mely az emberség intézményiesített előlésének pontos rajza, de nem a szenvedélyes tagadás hitvallása, hanem a jóvátehetetlent kísérő tárgyilagosság elégikus reflexiója. Aztán beleolvastam a nagyon régen már egyszer olvasott regénybe. S mindjárt az első oldalon ezt találok: Néztük a Lukács- uszodában az emberek pucér hasát, de leginkább a lányokét... Hát ez kimaradt a katolikus papnevelés célkitűzéseiből. Hogy lehet regényt írni szerelem nélkül? Az egri csillagok, Az aranyember, Aranykoporsó, Erdély, Vízözön, A fuintineli boszorkány... egyike sincs meg nélküle. A

papokat viszont nem erre, másmilyen szerelemre nevelné az egyház. Milyen is lenne egy regény - szerelem nélkül? De - gondolkodtam - a lírában van nemcsak szerelmi, hanem politikai és istenes is. A francia Bernanos megkísérelte az istenes regényt is: Egy falusi plébános naplója. De a papnövendékek élete, erről csak Stendhal regénye jut eszembe: a Vörös és fekete...Aligha ilyenre gondolt a műzsám.

Friedreich Bandi bácsi görög-latin szakos piarista tanár volt, de ő tanította nekünk '28-ban, az I/a osztályban, a természetrajzot. Öreg volt már, 50 éves. Negyven évvel volt öregebb nálunk. Úgy keserítettük az életét szegénynek, ahogy tudtuk. Föltettük ujjunkat, s kikéredzkedtünk. Kiengedett. Sétáltunk az óráin. Ő meg aranyosan mesélt, mesélt. Bandi bácsi egyébként polihisztor is volt. A Rend magyarországi történetét tanulmányozta. A folyóparti gimnáziumét is. 1642-ben telepedtünk meg hazánk területén, a Poprád melletti Podolinban, s már 1721-ben folyónknál is volt iskolánk, hazánk szívében, s még sem volt ott magyarul beszélő diákunk, talán egyetlen egy sem. Bandi bácsi áttanulmányozta a diákok névsorait, csupa német és szláv nevet talált. De ez nem nagyon zavarta akkor az oktatás munkáját, mert az ügyis latin nyelven folyt. Az iskoladrámákat is latinul adták elő diákjaink. Legalább a sok fránya németajkú szülő láthatta, hogy mire is jutottak gyermekeik. Bandi bácsi semmit sem írt a magyarórákról. Azt hiszem azért, mert nem is voltak.

1936-ban érettségiztünk. Sohasem gondoltam diákkoromban arra, hogy nekem magyar nevem van, másoknak meg nem. A kultuszminiszterünk neve is gróf Klebelsberg Kunó volt, az esztergomi érseké pedig Csernoch János. Csak a kormányzó volt: Horthy, meg a miniszterelnök: gróf Bethlen. De ezek fölötté álltak a nemzettestnek: magyar nemesek- főnemesek voltak, és még reformátusok is. Püspökeinknek is legfeljebb akkor volt magyar nevük, ha véletlenül főnemeseknek születtek. Az én diákkoromban talán egyikük sem volt magyar nevű. Boldog nemzetköziségben éltünk, s tüzes magyaroknak nevelődtünk az iskolánkban mindnyájan.

Ma már viszont tudom, hogy micsoda nemzetközi-kárpátmedencei kavalkád volt az osztályunk. 61-en iratkoztunk be az I/a-ba, s nyolcadikra maradt belőle negyven vagy annyi sem. És nemcsak kibuktatták a tanárok a felesleget – a közeli Eötvös reálnak is jusson diák!, gondoltuk mi, akik nem buktunk ki –, az igazgató fel is vett közénk a nyolc év alatt néhány új fiút. Az osztály közel 40 %-a kikeresztelkedett zsidó volt, az őskeresztények között pedig Bukovszky, Kovacsics, Leisztinger, Staudinger,

Kaczián, Viczián, Zimburg... Tótokat, cseheket, lengyeleket, délszlávokat, oláhokat ki tudom ma már szűrni közülük. Még magyar nevű is akadt. Bordás, Gaál, Orbán és Posta, ezek alighanem mind nemes-ivadékok lehettek. A valamikori jobbgyságot képviselték: Kovács, Nagy, Szilvási, Tolnai meg magam. Mi voltunk az osztály legproletárabb rétege. Volt két reformátusunk is: Kalos és Kerekes. Mért írták őket ide szüleik, sohasem kérdeztük tőlük. Összesen 11 nem magyarított nevű érettségizett a negyvenből. Tanáraink: Fridreich, Fischl, Menczer, Kanszky, Wágner, Éder. Még magyar nevűek is akadtak köztük: Kövesi, Hatvani, Bátor, Bartha, s egy háromszéki székely: dr. Para Imre, a földrajztanárunk – Sepsiköröspatakról.

Osztálytársaim közül senki sem futott be politikai karriert '45 és '89 között. 1996-ban a 60 éves érettségi találkozóknak még megvolt. Öt évvel később, 2001-ben magam próbálkoztam összeszedni az osztályt, de üresen csengtek már a telefonok. Egyetlen barátom az osztályban egy cseh-származék (alighanem a Bach-korszakban került ide) apától és zsidó-származék anyától született színjeles tanuló, aki mellékesen még műkorcsolyázó Európa-bajnok is volt diákkorában. Zuglói volt, én meg mátyásföldi, s át-átbringáztunk egymáshoz - akkor még! - a réteken. Az aranymisémen még ott volt, s elolvasta életem főművét is. Az érettségi utáni találkozókön baráti volt a levegő: nem zsidóztunk, nem kommunistáztunk le senkit. Utóbbi nem is volt közöttünk. Csak hősi halott, hadifogoly meg politikai fogoly - minden mennyiségben. Egyik osztálytársammal találkozom Rákosi '53-as, első bukása után a Gyűjtőben, amikor egy kis időre emberként bántak ott velünk, s beszélgethettünk is a sétán egymással.

- Ebben az országban nem lehet élni. Ha egyszer szabadulok, megyek akárhová a nagyvilágba, csak innen el - mondta szomorún, lemondón.

- Mért gondolod? - kérdeztem őt.

- Mert maholnap 40 éves vagyok, s eddig még csak tanultam meg tanultam, aztán katona meg hadifogoly voltam, most meg politikai fogoly vagyok...

- Egy akkor költött versem egyik sorával válaszoltam neki:

- Korán öszült fejünket csókolja a szél...

Emberebb ember, magyarabb magyar! - ez volt a pozsonyi zsidó rabbi unokájából lett egyetemi tanár, korábban hittanárunk, ekkortájt megfogalmazott

igéje. Lehet, hogy nem neveltek iskoláikban nagyon vallásos embereket, de vallásukat megvetőket sem – mondta 1942-ben, hazai megtelepedésünk háromszáz éves ünnepségén, Kovács Vince, a váci apostoli kormányzó. Megkérdeztem nagy diákként hittanáromat:

- Mért nincs iskolánkban hitbuzgalmi egyesület?
- Mert az egész nevelés valláserkölcsi szellemben történik – volt a válasza.

Hitvita nem volt az osztályban a nyolc esztendő alatt. És hit volt-e? Mentünk minden nap misére, tanítás előtt, fél nyolckor. Volt évi négy kötelező gyónás-áldozás. Vasárnaponként lehetett áldozni is, de kevesen éltünk ezzel a lehetőséggel. Ketten lettünk papok az osztályból. A másik hamar disszidált, sohasem láttuk többé. A 25 éves érettségi találkozóink évében - túl a negyvenen - szabadultam a börtönből. Beszámolt mindegyikünk élete folyásáról. Nagyjából ezt a képet mutatták:

- Megházasodtam, nem sikerült. Újra nősültem, de erről a másodikról már nem mondok semmit. Ez a szöveg ismétlődött. Aztán egyikünk módosított.
- Én is megházasodtam, nekem sem sikerült. De mivel én ebben az iskolában azt tanultam, hogy Isten a szerencsétleneknek megbocsát, de a hülyéknek nem, ezért nem házasodtam még egyszer...

Szentmisével kezdtük az érettségi találkozóinkat. Alig egy-kettő volt, aki áldozott rajtuk. Könnyekig meghatottan hallgatták viszont osztálytársaim a szentmisén a nálunk évtizedekkel fiatalabb soros iskolaigazgatók emlékezéseit iskolánkra, régi tanárainkra. Látszott, hogy készültek beszédjükre az igazgatók. A nyolc év alatt volt egy grófunk is: Zichy, és két bárónk. Egy zsidóból lett iparbáró s egy máriateréziás báró. Az elsőnek (Kornfeld) apja vagy nagyapja a hazai gazdasági életet lendíthette fel), a másodiknak apja vagy nagyapja csinált valamit a háborúban - parancs nélkül, a maga szakállára. Ha nem sikerült, hadbírótság elé állították, ha sikerült, akkor Mária Terézia rendet kapott: báróságot. Báró Heim Miklós osztálytársunknak apja az első világháborúban tűntette ki magát. Ez a Miklós csak egyszer nősült, sok gyermeke volt és áldozott a szentmiséken. Katolikus magyarok voltunk. A hazáért halni is készek. Inkább Kölcsey Himnuszától hatódtunk meg, mint a pápaitól. Munkára, kötelességteljesítésre és becsületre neveltek minket. Akinek csak elégségesre sikerült az érettségije, az is jól

megállta helyét, ha egyetemre ment. És mentünk csaknem mindnyájan. Rang volt az iskolánkba járhatni. Ez volt az Iskola a folyó partján.

Hogyan kerültem be a Rendbe? Ez lenne regényem első fejezete. Hát úgy, hogy apám megtért. Korábban szabadgondolkodó volt. Mesélte, hogy a felső kereskedelmiben cikizték a hittanárukat. Lehetett, mert akkor még, száz éve, egy jó katolikusnak el kellett hinnie, hogy Mózes maga számolt be haláláról a Deuteronomiumban, azaz Mózes ötödik könyvében. Kérdezték tanárukat a hatnapos teremtéstörténetről, s a szegény papnak nem volt válasza.

- Mitől lett a világosság a második napon, ha csak a negyedik napon helyezte Isten a világító testeket az égboltozatra?

Mindent, ezt is szó szerint kellett érteni. Loisy abbét még kiközösítette a század elején az egyház, mert abszurdumnak állította szentírás-kezelésünket. Prohászka Ottokár nem konferenciázott még. Vallásos meg hülye - még ugyanazt jelentette a felsőbb iskolákat járók számára.

Apám is bevonult '14-ben. Lovas katonának Temesvárra. Kiképzés után az olasz frontra került. '16 tavaszán fejlődést kapott a Doberdón. Kibírta, haja kihullott fél fején, mert platina lemezt raktak fejbőre alá. Kihasználta a féléves betegszabadságot. Nekünk később így mesélte:

- A tavaszon fejlődést kaptam, s őszre elvettem anyátokat.

Utána az orosz frontra került. A front összeomlásakor hazahozta századát, s '18 őszén Sátoraljaújhelyről telefonált a hadügyminisztériumba, hogy mit csináljon. Azt mondták a telefonban, hogy engedje őket szét, vége a háborúnak. Apám így számolt be erről nekünk:

- Maga szép kis hadügyminiszter! - mondta volna a telefonba.

Aztán leszerelt, beiratkozott az egyetemre: közgazdaságtant tanult. Amikor Pukánszky Bélánál kollokváltam az egyetemen, s beírta a jelest, elmondtam neki:

- A közgázon édesapámat is tanította a Professzor Úr.

- Fiatal édesapja lehet - válaszolta ő.

Apám banktisztviselő lett a Községi Takarékbán. A belvárosi Dorottya-utcában volt a hivatal. Máig megvan

az épület, sokat jártam benne - apámnál. Oda járt be naponként gyalog a Mester utca és a Ferenc utca sarkán levő lakásunkból. Gyalog jött haza is. Nem futott még a 2-es villamos a folyó partján. '24 májusában is keresztül ment a Bakáts-téren. Talán ki- szűrődött a litániáról az orgonaszó. Nem tudom, de bement. És megtért. Ott, álló helyében. Hogyan? Egész egyszerűen. Egyszerre csak tudta, hogy van Isten. Jó tíz évvel később megtudtam a Vigíliából, hogy így tért meg Claudel, s több nagy francia katolikus író is. Én csak arra emlékezem, hogy iskolába még nem járó gyerekként elkezdtem otthon misézni. Valami ménkű nagy könyvet kerítettem. Héber betűkkel volt írva, és miséztem. Blablázva... A templomban is latinul mondták a misét. Latinul nem tudtam, blablázni tudtam. De teljes áhítattal csináltam. A nővérem meg ministrált. Nagy buzgalmamban időnként le is térdepeltem, a nővérem pedig állva maradt. Anyánk bejött a szobába, s látta a helyzetet:

- Milyen mise ez? A pap térdepel, s a ministráns pedig áll?

Nagyon gyorsan történt a katolikusodásunk. Anyám tolt a gyerekkocsit a józsefvárosi Jézus Szíve templomba, októberi litániára. Én meg valamiképpen felhívhattam magamra a figyelmet, mert hamarosan kis jezsuitának szólítottak az ottani papok, s talán már első elemista koromban elsőáldozó lettem; s az iskolán kívül, a Jézus Szíve templomban. Időnként felkerekedett az egész család. Lehívtuk a páttert, a családi gyóntatót. Az lejött a sekrestyébe, s mi egyenként bementünk a gyóntatószékbe: apám, anyám, Kamilla és én. Az egyik alkalommal a négy éves Livia húgom elsírja magát:

- A Páter mindenkit meggyóntat, csak engemet nem!

Livia fél év múlva, karácsonykor elsőáldozó lesz a Horánszky utcai Kongregációközpont kápolnájában, négy és fél éves korában. Csak később mesélték szüleim. Egy gyónás után ezt mondta neki a Páter:

- Kedveseim, én nagyon szeretem magukat, de nem akarok maguk helyett a pokolba kerülni!

Miért mondta? Mert szüleim kettőkéztek. Ez a titka, hogy heten lettük.

Ment minden, mint a karikacsapás. Hogy miként kerültem a folyóparti iskolába, nem tudom. Csak arra emlékszem, hogy '28 tavaszán léptem át szüleimmel a hatalmas épület küszöbét. Felmentünk a széles lépcsőn

a magasföldszintre, majd az első emeletre, s bejutottunk Kisparti János igazgató elébe. Megnézte a bizonyítványom, s megkérdezte:

- Nem lesz baj abból, hogy olyan messziről kell bejárnia? Majd kapnak értesítést.

Megkaptuk, hogy felvettek. Egész nyáron lázban égtem. Tanultam mindent előre. Magyar nyelvtant, latint is, de ebben nem tudott apám segíteni, mert felső kereskedelmiben érettségizett, s ott nem tanították a latint. De azért tökéletes volt a siker. 1929 nyarat már könyvírással töltöttem. Latin nyelv és olvasó könyv - volt könyvem címe, vagy 120 lapnyi terjedelemmel: nyelvtan, olvasmányok, szószedet... Hogyan, hogyan nem, az örökbecsű könyv megmaradt. Őrzi a rendi levéltár. A könyv első mondata: A latin az egy holt nyelv...

Hamarosan tudtam, hogy egész életemben tanítani fogok. Paptanárrá leszek. Szüleim örültek neki. Hamarosan lett lelki vezetőm is. Úgy kezdődött, hogy a vasárnapi miséken, kéthetenként gyóntam. Feloldozás előtt kaptam még egy kérdést: És mi lesz a külön szándékom? Mindig mondtam rá valamit. S egyszer fel is hívott a szobájába. Titokkal teli volt számomra az épület. Sokszor álmodtam is róla. Végtelen nagy volt, és minden csodálatos benne. Legelőször második gimnazista koromban mentem át az iskola-épületből, egy lengő ajtón át. Sík Sándorhoz mentem. Mi dolgom volt veled? A Várdai bácsi volt akkor a Katolikus Szemle főszerkesztője, s az ő gyerekei is a Ferenc térre jártak játszani, ahova én és testvéreim. Velem küldte Várdai bácsi a korrektúrát, ha meg akart jelentetni egy Sík-verset. Két óra között tízpercben mentem hozzá. Bekopogtam. - Szabad! - Bementem.

- Laudetur Jesus Christus!

Szivarozott. Átvette, amit hoztam. Szekrényéhez ment, kivett számomra belőle egy szelet csokoládét, s kezembe nyomta:

- Diákcigaretta.

Nála csak egyszer jártam, mert karácsonyig tanított csak minket, akkor kinevezték egyetemi tanárnak Szegedre. De annál inkább jártam a villamosszékbe. Végig a nyolc éven a lelkivezetőmhöz, aki csak beszélgetett velem. Ő az íróasztalánál ült, s én az asztal mellett egy zöld-bársonyfotelben. Ez volt a villamosszék. Nem én találtam ki, hanem elődeim, akik szintén feljártak hozzá, s abban ültek. Miről beszélgetett velem? Hát amiről én akartam. Nem emlékezem már

másra, csak a kislányokra. Arról számoltam be, hogy kibe vagyok szerelmes, s hogy verseket írok róluk. Nem hozzájuk. Titkos írással írtam, és zakóm felvágott belsejébe voltak rejtve, amíg anyám meg nem találta őket. Lelkivezetőm megfejtette titkos írásomat. Évek multával mondta is:

- Minek ez a rengeteg nőismerős, ha egyszer pap akarsz lenni?

Nem tudtam válaszolni rá. Nagyon korán kezdődött. Még iskolába sem jártam, de tele voltam Galgóczy Klárával, nővérem iskolatársával. A torkomban éreztem dobogni a szívem, ha csak megláttam a Ferenc téren aranszöke fejét. Aztán mindig másban lettem ugyanilyen módon szerelemes. A Behina Kláriba, a Babzába, a Csutiba, s mikor 30-ban kiköltözködtünk Mátyásfüldre, akkor meg az ottaniakba. Katóba, Évibe, H.-K. Pipibe, Ágiba. Nem lehetett ezt megállítani. Mondtam is otthon, kicsit szomorún is, hogy nem lesz pap belőlem. Mire apám:

- A palacsintaevés nem erőszak.

'36 tavaszán, húsvét hétfőjén még elmentem meglocsolni az akkori Öt, s hallatlan bátorsággal ez alkalommal kezét is csókoltam választottamnak. Fogadta, és én boldog voltam. Aztán megmondtam neki, hogy érettségire készülök, és négy önképzőköri pályázatot is akarok még beadni. Úgy, hogy most eltűnök egy kicsit. Nem vette szívére. Csak egy osztállyal járt lejjebb, és nagyon-nagyon szép szöke és sudár leány volt. Hamarosan egy diplomás fiú kezdett udvarolni neki...

Megvan még a nyomtatott értesítőm, s benne pályázataim címei. Az egyetemes zsinatok - A magyar földműves Gárdonyi és Móra műveiben - Az én íróim - s végül egy szépirodalmi tétel: Életkép. Emlékszem rá, hogy azt írtam meg egy novellában (Tíz év után - ez volt a címe), hogy a tízéves érettségi találkozón beszámolok róla, hogy piarista lett belőlem, s állok keményen, de meglehetősen boldogtalan vagyok. Pogor (Pusch) Ödön tanár úr, a pályázat kitzűzőjének bírálata így kezdődött:

- Majd tíz év múlva... - másképpen fogod látni a dolgot.

Keményen dolgoztam. Sikerült jelesre az érettségi, s bizony nem tudtam, hogy merre menjek. Elmentem Bátorihoz, a magyartanáromhoz, június 2-án, a szóbeli érettségim után. Emlékszem, úgy félkettő lehetett. Azzal, hogy beszélni szeretnék vele. Mondta, hogy készül a nyári cserkészklubokra, csak kevés ideje van,

de azért mondjam, amit akarok. Álltunk a folyosón szobája előtt. S én mondtam, hogy piarista szeretnék lenni, de... Meghallgatott, s ennyit mondott:

- Nézd, én '19-ben érettségiztem. Tudod, mi volt akkor. Azt kérdeztem magamtól, hol tehetnék a legtöbb jót a nemzetemért. Megállapítottam, hogy piaristaként. És fejest ugrottam a dolgokba.

Ennyit mondott, s ez eldöntötte sorsomat. 17 évvel volt nálam idősebb. A legcsodálatosabb tanárom, akinek ittam minden szavát. Jegyeztem, amit mondott nekünk. A jegyzetekből vastag könyvet csináltam. Ebből tanult a fél osztály, s kérésére - őt is megajándékoztam vele. Hát ő is így lett piarista? Ha ő is, akkor én is fejest ugorhatok. Lementem a közeli trafikba, vettem egy ív papirost, s az iskola egyik termében, a padon megírtam kérvényemet, amelyet április végéig kellett volna beadni. S bevittem Balanyi Gyuri bácsihoz, az igazgatóhoz. Az volt benne, hogy régtől fogva érzem magamban a piarista hivatást, stb. Olvassa, s felnéz belőle:

- Hogyan? Évek óta? Hát akkor mért csak most, három hónappal a pályázat lejárta után, adod be kérvényedet?

Rettenetes értetlenségnek éltem meg kérdését. Most mondjam el neki, hogy folyamatosan piarista akartam lenni, s a mátyásfüldi kislányok pedig folyamatosan megakadályoztak engem elbűvölő szépségükkel, női bájukkal? Csak annyit mondtam az igazgatónak, hogy problémáim voltak, de túljutottam már rajtuk.

- Na, jó... - mondta, és eltette a kérvényt. - Majd értesítünk.

Azt hiszem, hamarosan megkaptam az értesítést, melyben az állt, hogy remélhetőleg tisztában vagyok vele, hogy milyen nagy dolog a piarista hivatás, s augusztus 26-án délután öt óráig jelentkezzek a váci rendházunkba, s vigyek magammal hat inget, hat alsónadrágot, esernyőt, tavaszi és téli kabátot meg még nem tudom mit. De egyelőre ekkor még június 2-a volt, s én a szóbeli érettségi s a kérvény beadása után mentem haza, Mátyásfüldre. Apám is otthon volt. S mondom:

- Beadtam a felvételi kérelmem a Rendbe. - Mire apám:

- De nem kellene ezt megbeszélni?

- Nem. Ezen nincs semmi megbeszélni való - mondtam.

S következett egy nyár. Az eleje még nagyon szép volt. Az évszázó feledhetetlen volt. Az első évszázó ünnepélyünk '29-ben volt. Hatszor szólították ki rajta jutalomra Bónis Gyurkát, a 45-ben már kolozsvári jogászprofesszort, s hatszor tapsolta meg a szülők és diákok ezernyi közönsége. Már akkor azt gondoltam, hogy ilyen akarok lenni én is nagykoromra, mint ez a Bónis György. S most, '36-ban engem nyolcszor szólítottak ki jutalomra. A tapsvihar nevetésbe fulladt: Hát mindig csak ő jön ki? A négy pályázat nyertesét szólították. Az országos gyorsíró verseny percenként 250 szótagos futamában első lettem az országban, s újból az iskola gyorsíró bajnoka, s az ilyen meg olyan alapítványi díjak kamatának nyertese.

Tökéletes volt a megdicsőülésem. Erről álmodtam hét évvel korábban, tizenegy évesen. Odahaza éppen építkezésben voltunk. Apám mondta:

- Az alapítványi díj kamatából meglesz a két új szobának esztingeni redőnye. - Mire én:

- De szeretnék elmenni egy hétre Tihanyba a Búvárura, vitorlás-táborba.

A költsége ennek 20 pengő volt, a kapott jutalom majd egy harmada. Apám beleegyezett.

- Rendben van, elmehetsz.

Máskor is vittem haza ilyesmit. Egyszer egy tízkoronás aranyat nyertem gyorsírást-tudományommal. Odaadtam anyámnak.

- Tessék nézni, milyen fényes ez a krajcár!

- De Gyurikám, ez egy tíz koronás arany. - Boldog volt ő is, én is. Megélt a krajcár kilenc esztendő. Ebből tudták szüleim megcsinálni '45 nyarán, az általános nemzeti nyomor idején, Lívia húgom lakodalmát.

Utazhattam a Balatonra. Láttam a magyar tengert, megtanultam vitorlázni, s boldogan fürödtem a vízben. Keveseknek adatott meg akkoriban ez a boldogság: fürödni a Balatonban. Aztán hazajöttem, s előttem volt még augusztus 26-ig két hosszú, nagyon hosszú hónap. S nem tudtam beszélni arról, hogy mi volt bennem, senkivel. Elterjedt a családban döntésem híre, mire az egyik nagynéném:

- De hát hogy fogod kibírni annyi parasztyerekek között? - A nagynéni budai polgár volt, XI. kerületi. Lányai a Margitba jártak. Előkelők voltak. Nekem meg a kisebb gondom is nagyobb volt ennél. Mást kell kibírom.

- Okos a választás. Nagy az állásnélküliség, A gazdasági válságnak kiszámíthatatlanok a következményei - mondta egy mátyásföldi ismerős.

Üvölthetnékem volt! Miről beszél? Le kell mondanom a boldogságról, vágóhídra megyek, s ő gazdasági válságról beszél. Mít nekem a válság? Magyar-német gyorsíró voltam, tudtam gépelni. Számomra nincs gazdasági válság. Apám megmondta, hogy ha ezeket tudod, kapsz állást akárhol. Hullámos barna hajam volt. Egy alezredes lánya, Eci mondta (félszázad múltán találok vele Clevelandban), akibe nem voltam szerelmes:

- Bubuka, magában a haja a legszebb.

A Bubuka a családnevem becézése volt. Akkoriban a lányok szigorúan magázódtunk. Elmentem tehát a borbélyhoz, s nullással levágattam azt, ami Eci szerint a legszebb volt rajtam. Minden reggel mentem misére és áldoztam. Jártam hetenként kétszer Sashalomra egy született német nőhöz. Elmondtam neki németül a magyar történelmet - nyelvgyakorlasként. Tanultam tovább a német gyorsírást, hozzáfogtam a franciához, mert ógörögöt tanultam a felső négy osztályban francia helyett. S jártam én is testvéreimmel a cinkotai strandra. Gyakoroltam az úszást: tudok-e egyfolytában két kilométert leúszni. S nem volt barátom, s zárva volt számomra... igen, a paradicsom. Ott volt az a lány is, akinek a tavaszon meg- csókoltam a kezét, s akitől kis időre búcsút vettem. A párjával volt már ott. Közébe sem mentem. Észre sem vett. Elkezdtem kínomban sétálni, s közben állandóan dúdoltam magamban. Szent éneket? Dehogya. Az előző években apám vett egy gramofont, s lemezeket hozzá. Amikre anyámmal táncoltak húsz évvel korábban, operetteket. S ez lett az első zenei kultúráim akkor, amikor volt már Székelyfonó is. De én csak az operett-szövegeket fűjtam:

Egy kis cigaretta valódi finom, / Oly illatos, enyhe, mint rózsaszirm.

Szippantani jó, de ha vége hamar. / Csacsi mind, aki többet akar.

Oly édes az élet, oly szép a világ. / Úgy szállnak a légből a füstkarikák.

Az orrban is illat, szívedre ne vedd! / Cigarette, csak cigarett.

Meg a másikat:

*Londonban hej, van sok számos utca / és minden utcán
több sarok,*

*És minden sarkon vannak házak és minden házon
ablakok.*

*De mind egész nagy Albionban / nincs szebb oly ablak,
mint ahonnan*

A legszebb rózsaszál virít, / a legszebb rózsaszál virít.

*A Wallen street-en hogyha járok / a legnagyobb úr én
vagyok.*

Megsüvegelnek az utcaseprők, / és csizmadiainasok.

*Ha pénzem nincsen, iszom hitelbe, / enyém a legszebb
lány szerelme,*

A legszebb rózsza ott virít, / a legszebb rózsza ott virít.

Lassan eltelt a nyár. Apám taxit fogadott, s négyesben, anyámmal s a három éves Laci öcsémmel utaztunk Vácra Újpesten keresztül. Újpesten megláttam egy patikát. S mondtam, hogy álljunk meg, mert fáj a fejem. Ilyen, akkori életemben, még nem volt soha. Átmentem a gyermekkor minden ragályos betegségén: kanyaró, skarlát, bárányhimlő, szamárköhögés, diftéria, de a fejem nem fáj soha. Gyomorrontásom lehetett, de nem emlékezem rá. Beszedtem, amit a patikában adtak, s mentem tovább. Mire megérkeztünk, elmúlt a fejfájás.

Sok mindent lehet csinálni az emberrel, de az Istentől kapott természet jelez. Jelzi, ha merénylet készül. Jelezte. Lehet fejest ugrani. A vízbe biztosan. Másba nem biztos. Meg is teremté az embert. A maga képére és hasonlatosságra. Férfinak és nőnek teremtette... Tessék ezt szublimálni! Lehetséges ez? Papot azzal nevelnek, hogy azt mondják nekik, hogy ez bizony lehetséges, és a siker rajtunk fordul. Mivel lehet szublimálni? Egy másik szerelemmel. Az Isten irántin.

Majd mondja meg, aki regényírásra biztatott, hogy csináljam-e tovább. Mert én csak ilyet tudok írni. Ez lenne első fejezete - a regénynek. Ki nem tud majd elaludni ettől?

TÓTH FERENC

ÁLLAMOSÍTÁS AZ ÓKORI EGYIPTOMBAN

AVAGY MIÉRT KELL MEGOLDANUNK A LAKOSSÁGI ELLENŐRZÉSŰ GABONATÁROLÁST

Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen. Nem azért küldte el Isten a Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem, hogy üdvösséget szerezzen a világnak.

Szenes kalászkok énekelnek Gonosz, csúfos éneket:/ „Korgó gyomrú magyar paraszt, Hát mi vagyok én neked?” (Ady Endre: A grófi szerűn)

Nem volt az olyan rég, amikor a búzát még életnek hívtuk, amikor még Krisztus képét láttuk minden búzaszemen. A pénzemberekből lett grófok szerűjén azonban elégett valami olyan is, ami a szemnek láthatatlan: a gabona tisztelete, az élet tisztelete. A közelmúltban olvastam egy mezőgazdasági szaklapban, hogy túl kellene már lépünk azon a régimódi szemléleten, hogy a gabona étkezésre, a tűzifa pedig fűtésre való. Egyik is, másik is növényi biomassza, amit állítólag arra kell használnunk, amire éppen kifizetődőbb. Márpedig idén, 2009-ben a gabona ára a tűzifa ára alá kúszott... Vannak, akik ilyenkor úgy gondolják, hogy ideje beszerezniük olyan kazánt, amiben a gabona jó hatásfokkal égethető, és vannak, akik szerint nem érdemes ennyi gabonát termelnünk és tárolnunk. Szerintem viszont – és ezzel a véleményemmel nem vagyok egyedül – a gabonaégetés épp olyan gyalázatos erkölcsi szétesés, mint az emberevés, egyébként pedig soha nem volt még olyan fontos a gabonatermelés és -tárolás, mint a most következő időkben. Hogy miért? Mert a természetben a szokatlanul nagy bőséget szükség, inség szokta követni. És ha nem gondoskodunk magunkról most, a bőség idején, majd gondoskodnak a birodalmi válságkezelő szakemberek, de annak súlyosabb ára lehet, mint gondolnánk.

Ugorjunk vissza lélekben néhány évezredet. Az egyiptomi Józsefet (Mózes első könyve) a gondoskodás, a bölcs előrelátás, a testvéri szeretet, a megbocsátás és a nagylelkűség jelképének szokás tekinteni. Nézőpont kérdése. A leszármazottai, szellemi örökösei részéről természetes ez az értékelés. Mi magyarok azonban jobban tesszük, ha az egyiptomiak

szemszögéből is megvizsgáljuk az eseményeket, és párhuzamba állítjuk saját történelmünk idevágó részeivel.

És monda a Faraó Józsefnek: Én vagyok a Faraó, de te nálad nélkül senki se kezét, se lábát fel ne emelhesse egész Égyiptom földén. És nevezé a Faraó József nevét Czafenát-Pahneákhnak, és adá néki feleségül Aszenáthot, Potiferának On papjának leányát. És kiméne József Égyiptom földére. József pedig harmincz esztendőös vala, mikor a Faraó előtt, az égyptomi király előtt álla. Kiméne tehát József a Faraó elöl, és bejárá az egész Égyiptom földét. És a föld a hét bő esztendő alatt tele marokkal ontá a termést. És összegyűjté a hét esztendőnek minden eleségét, mely vala Égyiptom földén, és a városokba takarítá az élelmet, minden városba a körulte levő határ élelmet takarítá be. És felhalmozá József a gabonát, mint a tenger fővénye, igen sokat, annyira, hogy megszűntek azt számba venni, mivelhogy száma nem vala. 1 Móz. 41, 44-49.

József tehát, miután bebizonyította, hogy jobb „szakember”, mint egyiptomi kollégái, gazdasági és közigazgatási teljhatalmat kapott a fáraótól. Ez szükséges is volt ahhoz, hogy a rendkívüli gabonabeszolgáltatást és az állami gabonátárolást megszervezhesse. Ebben első ránézésre nincs is semmi rossz, hiszen a központosított tárolás sokkal olcsóbb és hatékonyabb, mint az elaprózott, egyéni tárolás. Csakhogy minden éremnek két oldala van. A központosítással együtt jár a függőség. A függővé tett tömegek önvédelmi lehetőségei pedig – történelmi tapasztalataink alapján – jelképesnek is alig mondhatók.

Elméne azért József és tudtára adá a Faraónak, és monda: Az én atyám és atyámfiai, juhaikkal, barmaikkal és mindenökkel valamijök volt, ide jöttek Kanaán földéről; és most Gósen földén vannak. És vön ötöt az ő testvérei közül, és állítá őket a Faraó elé. És monda a Faraó a József testvéreinek: Mi a ti életmódotok? És mondanak a Faraónak: Juhpásztorok a te szolgálid, mi is, mint a mi atyáink. És mondanak a Faraónak: Azért jöttünk, hogy e földön tartózkodjunk, mert a te szolgálid barmainak nincs legelője, mivelhogy elhatalmazott az éhség Kanaán földén: hadd lakjanak azért most a te szolgálid Gósen földén. És szóla a Faraó Józsefnek, mondván: A te atyád és a te atyád fiai jöttek te hozzád. Égyiptom földé ímé előtted van; e föld legjobb részében telepítsd le a te atyádat és atyádfiait, lakozzanak a Gósen földén: ha pedig tudod, hogy vannak közöttök arra termett emberek, tedd azokat az én barmaim gondviselőivé. 1 Móz. 47, 1-6.

Figyeljünk a részletekre! Nem elég, hogy Egyiptom legjobb földjén telepíthette le József az atyafiságát, még állami hivatalokat is osztozathatott közöttük. Mert aki a fáraó nyájának gondviselője, az már nem egyszerűen juhász, hanem köztisztviselő!

De miért is jöttek ezek az emberek Egyiptomba? Mert a gazdasági válság az ő korábbi „hazájukat” már elnyelte. Az egyiptomiak pedig látszólag minderről nem vesznek tudomást, hisz Egyiptomban még van olcsó áru a bevásárlóközpontokban, a tévésorozatok töretlenül folytatódnak, és nem lőnek az utcán, legfeljebb a nemzeti ünnepeken, és csak az izgágakra, akik ilyenkor nem maradnak rendes fogyasztóként a tévé előtt.

És ellátja vala József az ő atyját és atyafiait, és az ő atyjának egész házanépét kenyérrel, gyermekeik számához képest. És kenyér nem vala az egész föld kerekéségén, mert igen nagy vala az éhség, és elalélt vala Égyiptom földé, és a Kanaán földé az éhség miatt. József pedig mind összeszedé a pénzt, a mi találtatik vala Égyiptomnak és Kanaánnak földén a gabonáért, a melyet azok vesznek vala; és bévivé József a pénzt a Faraó házába. És mikor elfogyott a pénz Égyiptom földéről is, Kanaán földéről is, egész Égyiptom Józsefhez méne, mondván: Adj nekünk kenyeret, miért haljunk meg szemed láttára, azért hogy nincs pénz? És monda József: Hozzátok ide barmaitokat, és adok néktek a ti barmaitokért, ha nincs pénz. És elvivék barmaikat Józsefhez, és ada nekik József kenyeret lovakért, juhokért, ökrökért és szamarakért: és eltartá őket abban az esztendőben kenyérrel az ő barmaik összeségéért. Mikor pedig elmúlék az esztendő, menének hozzá a második esztendőben, és mondanának néki: Nem titkolhatjuk el uramtól, hogy bizony elfogyott a pénz, és a barom-nyájak mind uramnál vannak, a mint látja az én uram semmi sem maradt, csak testünk és földünk. Miért vesszünk el szemed láttára mind magunk, mind földünk? végy meg minket és földünket kenyéren, és mi és a mi földünk szolgálai leszünk a Faraónak; csak adj magot, hogy éljünk s ne haljunk meg, és a föld ne pusztuljon el. Megvevé azért József egész Égyiptom földét a Faraó részére, mert az Égyiptombeliek mind eladák az ő földjüket, mivelhogy erőt vett vala rajtuk az éhség. És a föld a Faraóé lön. A népet pedig egyik városból a másikba telepíté Égyiptom egyik határszélétől a másik széléig. 1 Móz. 47, 12-21.

Tehát mi is történt, amikor már Egyiptomot is elérte a gazdasági válság? Először a lakosság teljes pénztartalékát vonta be József, majd államosította a teljes állatállományt. Az állatállomány abban az időben

nem csak élelmet jelentett, hanem a közlekedés, az áruszállítás és a földművelés eszközparkját is. Milyen érdekes egybeesés, hogy a válságot megelőzően pont ebben az ágazatban kaptak köztisztviselői állást József testvérei...

Mivel a gazdasági válság folytatódott, a kétségbeesett és kiszolgáltatott egyiptomiak végül a személyes szabadságukról és a földtulajdonukról is lemondtak, József pedig bevezethette a 20%-os átalányadót. A legsúlyosabb csapás azonban nem a rendszeres adó bevezetése volt, hanem az, hogy József gyökértelen tömeggé tette Egyiptom hajdan büszke népét. Miért kellett a népet összevissza költöztetni? Ugyanazért, amiért bennünket is össze-vissza költöztettek a szovjet helytartóság idején. „Tetszettek volna forradalmat csinálni” mondta Antall József, amikor elmaradt a népnézők számonkérése 1989 után. Aki nem a szülőföldjén él, az könnyebben hajtja igába a fejét, az nem tud már „forradalmat csinálni”, legfeljebb lázadozni. Mert amíg a szülőföldjén élő embert minden fa, minden sírdomb, minden szál fű arra fogja emlékeztetni, hogy valaha szabad emberként éltek itt az ősei, addig a gyökértelen proletár, aki nem a szülőföldjén él, akire nem köszönnek vissza a nagyszülei ültette fák nap mint nap, egy idő után már el sem tudja képzelni, hogy szabad, önellátó emberként is lehetséges élni.

Csak a papok földét nem vevé meg, mert a papoknak szabott részek vala a Faraótól és abból a szabott részből élnek vala, a mit nékik a Faraó ad vala; annak okáért, nem adák el az ő földjüket. 1 Móz. 47, 22.

Ez a döntés várható volt, hiszen József beházasodott egy rangos papi családba. Szerintem azonban József akkor is megkímélte volna a papok földjét, ha nem lett volna családiragot érdekelte ebben. Amit az egyiptomiak életében jelenthetett a papság, azt jelenti a mi életünkben a tömegtájékoztató ipar. Velük muszáj volt Józsefnek alkuat kötnie annak érdekében, hogy öntudatára ne ébredhessen a nép. Mert ha a nép ráébredt volna, hogy milyen csapdába csalták, kegyetlenül elszámoltatta volna Józsefet is és a fáraót is. Ugyanis azt a gabonát, amit a szűkös esztendőben arcátlanul nagy áron osztott József a népnek, azt maga a nép termelte meg. Ha a tömegtájékoztató ipar azt sulykolja, hogy örüljön a nép, mert kegyes és gondos urai megkímélték nyomorult életét, akkor meghunyászkodik, legfeljebb néha morog. Ha viszont azt hallanák az emberek, hogy a föld azé, aki megműveli, és a mag azé, aki megtermeli, akkor a nép nem hagyja magát kisémmizni.

És monda József a népnek: Ímé megvettelek titeket a mai napon, és a ti földeteket a Faraónak. Ímhol számotokra a mag, vessétek be a földet. És takarásokról adjatok a Faraónak egy ötödreszt; négy rész pedig legyen a tiétek, a mező bevetésére és éléstekre, mind magatoknak, mind házatok népének, és gyermekeiteknek eledelül. És mondának: Életünket megtartottad; hadd találjunk kegyelmet uram szemei előtt, és szolgálj leszünk a Faraónak. És törvénynyé tevé azt József mind e mai napig Égyiptom földén, hogy a Faraóé az ötödreszt, csak a papok földje, egyedül az nem volt a Faraóé. Lakozék azért Izrael Égyiptom földében a Gósen földén, és ott megöröködének, s megsaporodának és megsokasodának felette igen. 1 Móz 47, 23-27.

A végkifejlet magáért beszél. Az izraeliták gyors térnyerése azonban a végnek csak a kezdete volt. Mózes második könyvéből kiderül, hogy a következő egyiptomi nemzedék még nagyobb nyomorúságot kellett átéljen annak következtében, hogy kialakult egy kezelhetetlenül nagy létszámú belső ellenség. De ez már egy másik történet. Lényeg az, hogy Egyiptom később nem tudott ellenállni a görög és római jelmezbe öltöztetett züllesztésnek sem, és népe szép lassan beolvadt a nyakára szaporodó, arabul beszélő tömegbe. Ez bizony nemzethalál, és nem éppen a dicsőséges változat.

Nézzük, mit ronthattak el az egyiptomiak, mitől váltak ennyire kiszolgáltatottá és befolyásolhatóvá? Itt a következtetés irányát megfordítom, azaz most a magyar gazdálkodás történetét vetítem vissza az egyiptomi időkre.

Az első hiba az lehetett, hogy az ártéri gazdálkodásról az egyiptomiak áttértek az öntözéses gazdálkodásra. A kettő között lényeges különbség, hogy amíg az ártéri gazdálkodás csekély, de pontosan tervezett beavatkozással segíti a víz szétterülését és visszahúzóását, addig az öntözéses gazdálkodás erővel viszi a vizet a szomszagos földekre. Azon túlmenően, hogy az öntözés szikesíti a talajt, társadalmi kárt is okoz. Míg az árterek elaprózott földmunkáit a helyi közösségek külső segítség nélkül végzik, addig az öntözőcsatorna-hálózat kiépítése „nagyberuházás”, amit vagy az állam végez, vagy valamilyen gazdasági érdekcsoport, külső vállalkozó. Ez máris gazdasági és munkaszervezési függőséget okoz.

A második hiba a természetes élőhelyek elpusztítása volt. Az öntözéses gazdálkodás kevésbé illeszkedik a táj adottságaihoz, mint az ártéri

gazdálkodás. Rengeteg műtárgyat (gátakat, zsilipeket, tározókat, utakat, stb.) igényel, amelyeknek bizony útjában állnak az erdőfoltok, lápok, mocsarak, időszakos vízfolyások és egyéb természetes tájalkotók. Márpedig ahogy fogynak a vízi és szárazföldi élőhelyek, úgy fogy a hal- és vadállomány. Ha „vadat s halat” nem ad eleget a táj, akkor szántó- és legelőgazdálkodás vagy élelmiszer-kereskedelem nélkül már nem lehet életben tartani a lakosságot. Tehát a bérből, fizetésből vagy segélyből élőkön kívül megélni csak az tud, akinek földje és állatállománya vagy egyéb nyilvántartásba vehető termelő tulajdona van. Akinek állása vagy tulajdona van, az adóztatható, zsarolható, megfélemlíthető, gazdaságilag tönkre tehető, jogilag pedig gúzsba köthető.

A harmadik hiba az árutermelő gazdálkodás általánossá válása és az önellátó gazdálkodás elszorvasztása. Sokak fejében él az a civilizációs hittétel, hogy az árutermelés fejlettebb gazdálkodási mód, mint az önellátás, ráadásul több embert képes táplálékkal és munkával ellátni. Ennek a dogmának szerintem még az ellenkezője sem igaz. Fejlettebb-e a daganatsejt, mint az önkorlátozásra képes, egészséges sejt? Az önellátó

gazdálkodásra épülő társadalmakban elképzelhetetlen a tömeges munkanélküliség is és a túlnépesedés is. Ha ugyanis a táj embereltartó-képessége növekszik, akkor több dolgos kézre van szükség, így több gyermek születik; ha viszont

csökken a táj termékenysége, akkor azonnal vissza kell fogni az éhes szájak sokasodását. Ennek legegyszerűbb módja, ha kolostorba vagy hadba vonul az, akinek nem jut kapanyél. Az árutermelésre és magántulajdonra alapozott társadalom azonban elodáztatja a „mélyszegénységben élő” rétegek túlnépesedésének és a viszonylagos jólétben élők túlfogyasztásának a gondját, hisz kereskedelemmel, erőforrás-átcsoportosítással, hitelfelvétellel, a természet és a jövő kiárusításával (pl. kereskedelmi célú erdőirtással vagy külszíni fejtéssel) sokáig fenn tudják tartani a gazdaság működőképességének látszatát és a megszokott, de valójában tarthatatlan fogyasztási szokásokat.

Mi a megoldás? Elsősegélyként mindenhol helyben fel kell mérnünk, hogy mennyi tárolt gabona van ténylegesen magyar tulajdonban, azaz olyan emberek kezében, akik vállalnák a biztonsági tartalékolást a helyi közösség érdekében és a helyi közösség segítségével (pl közös pénzügyi kockázatvállalással, természetbeni segítséggel). Számomra figyelmeztető jel a jelenlegi elképesztően alacsony gabonaár. Hogy hová vezethet, ha az államra, az EU-ra vagy ismeretlenekre bizzuk a gabonátárolást, azt Egyiptom szétzúllásának történetéből már ismerjük. Amikor már eladhatatlanul olcsó a gabona, az arra figyelmeztet, hogy a közeljövőben megfizethetetlenül drága lehet, vagy esetleg egyáltalán nem lesz. Élelemhiány esetén pedig a lakosságot nagyon könnyű annyira sarokba szorítani, hogy lemondjon maradék jogairól is.

A magyar tulajdonú tárolt gabona most fontosabb még a saját malomnál is, mert szükséghelyzetben öröletlen búzából is lehet jó ételeket készíteni, de az üres malommal nem sokra megyünk. Jelenlegi kiskereskedelmi áron (40 Ft/kg) egy felnőtt ember egy évi kenyérgabona-szükséglete 10-15 ezer forintból megvásárolható! Nagy tételnél ennek a feléért is "leköthetnénk" a gabonát azoknál a honfitársainknál, akik az ajánlatunk hiányában kényszerűségből áron alul is eladnák a gabonát a bibliai József szellemi örököseinek. Lekötés, közös tárolás helyett szóba jöhet a háztartási szintű egyéni tárolás is, például leselejtezett, gondosan kiszárított boroshordókban, vagy ha nagyon száraz gabonánk van, akár légmentesen záró műanyag hordókban is, hogy egér, moly vagy zsiszik ne tegye tönkre a készleteinket.

Javaslom, hogy mindenki kezdje el tehetségéhez mérten a felderítést, aztán osszuk meg egymással a tapasztalatokat, a bevált ötleteket és a valóban felmerülő buktatókat. Azért csak a valóban felmerülő buktatókat, mert előszeretettel fojtjuk meg a cselekvési ötleteket fölösleges aggályokkal. Ne a bevásárlóközpontokat rohanjuk meg pánikot keltve, hanem gondos szervezőmunkával előzzük meg, hogy az „égő élet heve” kazánokat fűtsön az élelmiszerválság árnyékában!

(Kelt 2009-ben Máriabesnyőn, Kikelet havának 22. napján)

DEMECZKY JENŐ

AZ EGYSÉGES KERESZTÉNY EURÓPA ESZMÉJÉNEK TÖRTÉNELMI KÍSÉRLETE ÉS BUKÁSA

Európa mai értelemben vett fogalma csak a késői felvilágosodás terméke, a virágzó középkor időszakában csak földrajzi elnevezésként szerepel. Mint ilyen, szintén nem azonos mai értelmezésével. A görögök a Közel-Kelet szemita népeitől vették át nevét 'ereb' ('irib') alakban, jelentése: homály, napnyugta. Óasszíriai feliratokon szerepel az 'aÇu' (kelet, napfölkelte) kifejezéssel együtt, innét ered Ázsia és Európa elnevezése. Amint látjuk, kezdetben csupán irányt jelölt, nem helyet. Érintetlen szűzföldnek bizonyult a Közel-Kelet hanyatló civilizációi számára, amelyen kivirágozhatott a kapcsolódó utód-civilizáció élete.

Az indogermán népvándorlások előtt ligurok, ibérek, finnek lakták, egymástól elszigetelt természetes vadságban, avagy rézkorszaki matriarchális faluközösségekben élve. Számukra Európa a kimeríthetetlen őserdőt, vagy a folyók árterének termékeny síkságait jelentette, ha egyáltalán tudtak arról, hogy Ázsia legnyugatibb 'félszigetén' élnek.

Toynbee 'kapcsolt civilizációk'-ról szóló elmélete alapján nem meglepő, hogy az indogermán népvándorlás által kialakított új európai helyzetben azok a népek indultak gyors fejlődésnek, amelyek kapcsolatba kerültek a Közel-Kelet halódó társadalmaival, elsősorban a görögök, majd a rómaiak, s a távolabbi területek népei (nyugaton a frankok, középen a germánok, keleten a szlávok) megmaradtak természeti állapotukban, amíg később ezek is bekapcsolódtak a görög-római civilizációba. A görög városállamok önkormányzata és műveltsége olyannyira meglepően bukkan föl a történelemben, hogy rendszeren 'görög csoda'-ként szokták említeni. Mai gondolkodók a krétai civilizációból eredeztetik (G. Childe, Tőkei Ferenc), a minószi királyság pedig a föníciai birodalomhoz vezet vissza. A görög csoda az ember testi, szellemi, mesterségbeli kiművelésével túlnőtt a környező népeken, és gyarmatosította azokat, egészen Herkules oszlopáig (ma Gibraltári-hg.), ezzel a Földközi-tenger északi partvidékét teljes egészében bevonva saját civilizációjába.

Európa mint földrajzi fogalom nem sokkal terjedt túl ezen a görög mértéken akkor sem, amikor a medencét kettéosztó, központi fekvésű félszigeten sikeres fióktelep indult fejlődésnek Róma néven. A területeiket földéhes paraszthoz hasonlóan gyarapító rómaiak utóbb maguk is elhitték, hogy hivatásuk az egész akkor ismert világ meghódítása és az infrastruktúra kiépítése. Az egységes birodalom határai alig valamivel nyúltak túl a görögökénél, szellemi és művészeti életük forrása a görög kultúra maradt, csupán jogi, katonai, államszervezeti újításokban múlták fölül az emberi méretű városállamok megalkotóinak művét, birodalmi szervezetségük igényei alapján. Ha valaha egységes volt a Földközi-tenger partvidéke, akkor a római birodalom fénynapjaiban igen, bár a 'koiné' mint tudjuk, görög nyelvjárás, ha silány utánzat is, miként napjaink konyha- és konferenciaangolja.

A kereszténység, mint a birodalmat feszítő belső ellentétek egyike jelent meg Néro idejében. Mind a császárkultusz, mind az erőszak elutasításával a birodalmi gondolkodás tartóoszlopait támadta, hiszen az első eszmei alapot adott az államrendnek, a második pedig konkrét eszköze volt a birodalom önvédelmének. Így nem kevés szerepet játszott abban, hogy a kettészakadt (395) császárság nyugati fele nem sokáig állhatott ellen a népvándorlás újabb hullámaival érkező barbár hordák támadásainak (476). Ezen a szerepen már nem sokat változtatott az erőszakmentességtől és a bálványimádás elleni tiltakozástól messze elkanyarodó eszmei irányvételt jelző kiegyezés (315). A kereszténység tehát mint eszmetörténeti tényező elsősorban az egységes európai (római) birodalom széthullásában játszott tevékeny szerepet.

Az interregnum évszázadai mindennel dicsekedhetnek, csak az egységes Európára törekvés eszméjével nem. A délre betörő hun és germán népek nem vették át a birodalmi múlt értékeit, államszervező képességgel nem rendelkeztek, s így a nyers erőszak túlsúlyának billenésével együtt sorra vesztésként adták át helyüket a következő hódítónak. Még Bölcs Teodor sem tudta az ariánus longobárdokat és a római katolikusokat összebékíteni. Klodvig, aki népével együtt megkeresztelkedett, létrehozta a frank monarchiát. Eközben a római püspök és a nyugati keresztény egyház vezetői fokozatosan elszigetelődtek a keletiektől, amiben nem kis része volt a birodalmi infrastruktúra üzemképtelenné válásának. Éppen e birodalmi gondolkodás letéteményeseként juthattak a római püspökök arra a képtelen gondolatra, hogy történelmi feladatuk a hajdani római birodalmi egység

megteremtése, felélesztése, immár a kereszténység ideológiai köntösébe bújtatva, de ezúttal nem kényszerű szövetségesként, hanem kezdeményezőként, akik a sorra felajánlkozó germán hódítók között kifeszített kötélen táncolva megőrizhetik legalábbis szellemi téren vezető szerepüket. Úgy tűnik tehát, ha valahonnét, akkor a római birodalommal valaha kiegyezett keresztény hierarchia emlékeiből és hatalomvágyából táplálkozhatott az egységes keresztény Európa eszméje. Az önállósodási törekvésekben csupán rövid intermezzót jelentett a 6. sz. elején Justinianus hadvezérei és tudósai együttes rohama, amellyel csaknem visszahódították a görög-római császárság számára az elveszett csizmát. A népvándorlás azonban őket sem kímélte, longobárdok, avarok, bolgárok, déli szlávok rohmozták meg Görögországot, a Közel-Keletről pedig az arab törzsek új mozgalma, az iszlám fenyegette. Ez utóbbi a 7. sz.-ban az ibériai félszigetet is meghódítva már a frankokat ostromolta, amikor Martell Károly visszaverte őket.

A 8. sz. folyamán nyílt először lehetőség arra, hogy a keresztény egyház potenciális energiáját aprópénzre váltsa, mégpedig a hierarchia és a hitletétemény abszolút szilárdságának képzetével megigézett, önmaga számára ugyanezt a földi állapotot biztosítani kívánó germán állammal kötött szövetség formájában. Kis Pipin cserébe a királyi címért egyházi államot adományozott a pápának, s ettől fogva az egyház, mint világi hatalom is megfogható volt. Nagy Károly ügyes hadvezérként még a római császárságot is felújította. A 9. sz.-ban a hűbéreseket széthúzó és a normann támadások miatt birodalma széthullott, és csak a Karoling-ház három ágának kihalása után alkották meg a nemzeti fejedelemségek intézménye alapján a 10. sz.-ban a francia, az olasz és a német nemzetet. Így a kilencedik század az optimális idő az európai keresztény egység megteremtésére. Ekkor a pápák a fejedelmek bírái, a bencések által a pogányok térítői, az elnyomottak védelmezői, s a Pszeudo-Isidori iratok és a Donatio Constantini alapján megszilárdítják igényüket a világi hatalomban is az elsőbbségre. A görög császárságot ekkor a képrombolás harcai kötik le, Kelet-Európa pedig a népvándorlás újabb hullámait nyögi, ekkor érkeznek a magyarok is.

A 10. sz. a német császárok ideje, amikor Nagy Károlyhoz hasonlóan szövetségre lépnek a pápasággal (I. Ottó). Terjed a német hűbériség, amely egységes gazdasági-társadalmi keretbe foglalja Európa népeit. A 11. sz.-ban Róma az európai történelem középpontja. Szellemi hatalma az üdvösséget biztosító eszközök

arszenálján keresztül eléri a földrész valamennyi lelkiekre fogékony emberét, s Hildebrand Ágostont is túlszárnyaló 'Isten Országá' elmélete a pápa számára követeli a világi uralkodók feletti ítélet vagy megerősítés jogát (Southern). A Gergely előtti politikai szövetségekben a pápák elsősorban saját maguk és az egyház függetlenségét akarták biztosítani belső ügyeiket illetően, a világi hatalom funkcióit a szövetséges királyra, császárra bízták, aki pusztán azáltal, hogy király lett, igazolta, hogy joga van a hatalom kérdéseiben dönteni. A pápák legfőbb abban dönthettek, szövetségre lépnek-e vele, vagy mással. Gergely Ágostonra támaszkodott, de a középkor jogi viszonyai közé már ő ültette át azt az elgondolást, hogy a pápa hivatott eldönteni, melyik fejedelem tartozik az Isten, melyik a Sátán országába, az általa bűnösnek találtakat joga van kiátkozni, s ami a legfontosabb, alattvalóikat hűbéresküjük alól fölmenteni. Ez legalább olyan erőteljes támadás volt a hűbériség intézménye ellen, mint a korai keresztények erőszak- és kultuszellenessége a római birodalommal szemben. Gergely mindezzel erősebb fegyvert kovácsolt a német fejedelmek ellen, mint amire valójában szüksége lett volna a germán saját egyházi rendszer megszüntetéséhez. Az investitúraharc csak 1122-ben ért véget a wormszi konkordátummal, amely azonban inkább a fegyverszünet, mint a béke jelének bizonyult.

A 12. sz.-ban kiterőt jelentett a német császárság és a pápai állam közötti állandó harcban az a kifelé fordulás, amely a kereszties hadjáratok elindításában jelentkezett. A 13. sz. a Szent Bernát féle kétkard elmélet kibontakozásának virágkora. Eszerint a pápa nemcsak arra hivatott, hogy eldöntse, melyik uralkodó tartozik az Isten Országába, hanem közvetlenül maga kapta meg nemcsak a lelki, de a világi hatalmat jelképező kardot is, és saját belátása szerint annak a fejedelemnek adja azt, amelyikben biztosítékát látja annak, hogy az ő megítélése szerint a hit és az erkölcs javára fogja azt használni. A világi hatalommal kapcsolatos egyházi állásfoglalások történetét tehát az alábbiakban foglalhatjuk össze röviden. Kezdetben a világi hatalom vagy a Sátán műve (János-tanítványok) vagy Isten rendelése (Pál-tanítványok). Utóbbiak kerekedtek felül a kiegyezéskor (315). Erősödött a páli vonal, amely szerint az egyház a világi hatalomnak csupán korrekciós tényezője, (Ambrus milánói püspök) vagy kritikátlan kiszolgálója (bizánci theokrácia). Az interregnum idején merül föl először, hogy bár a hatalom Isten rendeléséből adatott minden fejedelemnek, mégis vannak az egyház túlélése szempontjából hasznosabban megajándékozott fejedelmek, s az egyháznak ezeket

kell választania, amikor kénytelen önmagát, saját fizikai hatalma nem lévén, ily módon megvédeni. A későbbi szellemi legitimációs igények fölmerülésével, amelyeket nem kis mértékben mozdított elő a népvándorlásból adódó uralkodó-dömping versenyhelyezete, már alapja született a Gergely-féle eszmének, amely elvetette a Róm 13-at, nem hitte, hogy eleve Istentől való minden hatalom, hanem csak azokat ismerte el, amelyeket a pápa ilyeneknek ítélt. III. Ince alatt pedig már egyenesen a pápa az, aki Istent helyettesíti a hatalmi jelvény, a kard átadásában. III. Ince teljes joggal mondta magát a világalalom birtokosának, mert a római közigazgatást alávettette a pápai államnak, beleszólt a német ellenkirályok versengésébe, pápai hűbérbirtokká tette Angliát, keresztes hadjáratokat indított az albigensek, a valdiak, a mórok ellen, a IV. keresztes hadjárat ürügyén elfoglalta Bizáncot és megalapította a latin patriarchátust. A IV. Lateráni Zsinat idején egy történelmi másodpercre felvillanhatott az egységes keresztény Európa illúziója, amely, ha tartósabbnak bizonyul is, csak a látszategység történelmi példáinak sorát szaporíthatta volna.

III. Ince utódai alatt kiújul a német császárokkal folytatott küzdelem, amelyben Anjou Károly segítségével letörök ugyan a Staufiakat, de ennek ára a francia befolyás erősödése, majd VIII. Bonifác retrográd politikája következtében a pápaság hatalmának gyors hanyatlása és az avignoni fogság. A 14. sz. már a középkor alkonyának kezdete, az Európa-szerte szervezkedő nemzeti mozgalmak szembehelyezkednek az avignoni pápákkal, a papság kiszorul a tudomány és az irodalom monopóliumából, a tudományos nevelésben szabad egyesületek keletkeznek, az egyetemek, amelyek tanárai az egyház vezéregyéniségei voltak, nemsokára ellenfelei lesznek, a természettudományok fejlődése megbontja az addigi monolitikus szemléletet, a trubadúrköltészet szakít az aszketikus, vallásos felfogással, a latin helyébe a nemzeti nyelvek irodalma lép. A dogmatikában és egyháztanban Ockham, Marsilius, Erasmus, Morus, Wycliff, Husz a visszaélések korrigálása kapcsán a pápai és egyházi hatalom jellegének alapvető tételeit kérdőjelezi meg. A reformáció, majd az ellenreformáció századai végleg ráhúzták a szemfedőt az egységes keresztény Európa álmára.

Az egységes keresztény Európa eszméjének történelmi kísérletét a császársággal kiegyező, majd annak bukása után a nyugati hatalmi vákuumot kihasználó, később a germán királyokkal véd- és dacsövetségekre lépő

pápaság indította meg, de rajta is beteljesedett Krisztus szava: aki kardot ragad, elvesz a kard által. Az erőszakkal kikényszerített egység soha nem lehet tartós, és az erőviszonyok változásával rendre felbomlik. Így tekintve, e történelmi kísérlet bukása szükségszerűnek mondható.

Mi az, ami miatt ma mégis lehetséges Egyesült Európáról álmodozni? Milyen alapon képesek a 12-ek az 1992-re tervezett átmeneti kezdőlépésre? Nincs-e mégis szerepe ebben annak, amit az előzőekben sikertelen történelmi kísérletnek mondtunk?

Először is tudnunk kell, hogy ez az egyesülési kísérlet már most, bevezetése előtt évekkel is igen heves vitákat vált ki, és számos bírálat éri. Maga a kísérlet csupán a gazdasági és a politikai élet, valamint a társadalom egynehány szociális intézményére terjed ki. Az egyesülés alapja nyilvánvalóan a közeledő országok egységes gazdasági szemléletén (liberális kapitalizmus) és teljesítőképességen (centrumban vannak, közösen zsákmányolják ki a periféria országait) alapul. Ezek feltétele pedig a kereszténység imperializmusa, amelynek világnézeti alapjai és életmódbeli mintái elterjedtek volna a pápai állam léte nélkül is.

Az igazság kedvéért meg kell említenünk, hogy az egységes európai ház alapjaihoz tartozik az a kulturális örökség is, amely lehetővé teszi, hogy a Franciaországban dolgozó spanyol vendégmunkás a chartresi dómba járjon vasárnapi szentmisére, a holland kereskedelmi ügyvivő a Pietát csodálja szabadidejében, s a görög szerzetes akár a dán partokon elmélkedjen. Mindezekre még inkább igaz, hogy az alkotó gondolatok, művészeti irányzatok, mesteri találmányok szétterjedése még sokkal hatékonyabban mehetett volna végbe, ha nem gátolja és pusztítja az a hatalmi téboly, amely az egész középkori egyháztörténelem gerincét adja.

A keresztény és az európai a gyarmatosítások korától egymás szinonimáivá lettek. Az európai kereszténység, amelynek tartalma a konstantini kiegyezéstől egyértelműen hit- és liturgia-középpontúságot mutat, manapság egyfajta sajátos önfegyelemre és önmérsékletre utal, bizonyos jogi szabályozás önkéntesen elismert kötelező betartására, amellyel az egyébként brutális erőszakot elfedjük. Jelenti még a vallásosságot, vagy legalább hagyományainak tiszteletét, bizonyos műveltséget, modort, viselkedési szabályok betartását, művészi alkotások hódolatteljes csodálatát, szellemi igényességet, világnyelvek ismeretét, mise- és zenehallgatási kötelezettséget, a

versenyben lemaradt gyengék szociális gondoskodás keretében történő segélyezését, azt a bonyolult és finom életminőséget, amelybe még ki tudja, mi minden tartozik, de lényegében semmi köze ahhoz, amit Jézus akart, és ami méltán lehetne az európai emberek sajátos életformája.

Az európai egységet a kereszténységgel ilyen módon összekapcsoló gondolatot egy teljesen félreértett jézusi mondat alapozza meg: "...és léssen egy akol és egy pásztor." (Jn 10,16). Krisztus ezt saját magára értette, őrá hallgatnak majd a juhok, és amint tudjuk, ez a ráhallgatás nem azt jelenti, hogy a fegyverek erejének engedve megkeresztelkedik az, aki nem tud másként életben maradni a Krisztus-utód szövetségeseinek hatalmi érdekszférájában. Jézusnál az egység ontológiai fogalom, amely a szeretet-léttartalom azonosságából kibontakozó magatartás- és sorsazonosságot jelenti a közösség tagjai számára. Az egység előzőleg látott eszméje mint emberi életesmény soha nem létezett, és ma sem létezik, mindig csak ideologikus építmény volt az éppen aktuális hatalmi rend terjeszkedésének felépítményében. Forrása tehát a hatalomvágy, talaja pedig az egyes ember félelme és irtózása a szabadsággal együtt járó döntés kockázatától.

Az egységes keresztény Európa eszméjének történelmi megvalósulásához vezető úton be kellett látnunk, hogy a pápai állam világi hatalmának megteremtése és növelése zsákutca volt. Ma már kezdjük belátni, hogy a zsidó-keresztény kultúra imperializmusának éllovasai csak az önpusztító termelési és társadalmi struktúrák még hatékonyabb működtetésére szövetkezhetnek össze. Egyszer talán belátjuk majd azt is, hogy Európa akkor lesz egységes a kereszténységben, ha lakói keresztényekké lesznek Jézusban.

KIRÁLY IGNÁCZ

KAPCSOLATOM ÖNMAGAMMAL

„Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.” „Amit szeretnél, hogy veled tegyenek, te is azt tedd mással.” Ezek olyan jézusi és örök emberi iránymutatások, amelyek alapján megfogalmazható, hogy az Isten Országá az egészséges önszeretetre épül. Mi az egészséges? Magamra nézve két kör fogalmazható meg. Első: ami a nagy EGÉSZ szolgálatában van: az Ország építésébe épül bele. Második: ami az énem EGÉSZségét a Teremtő szándékai szerint munkálja.

1./ Önismeret

Tükörbe nézek, és valamicskét látok benne magamról. Mennyivel több, mennyivel másabb vagyok, mint a tükörképem... Olyan világ vesz körül, amelyben a látszatra nagyobb hangsúly kerül, mint kellene. Önmagam megismerésének tudatosan munkált folyamata nélkül könnyen önámításba (önfényezésbe), vagy ennek ellentétébe, az önbecsmérlésbe (ál - alázatba) kerülök. Önismeretként kevés az, amit általában az emberről tudunk. Én egyedi, megismételhetetlen, egyszeri egyéniségnek teremtődtem, még ujjlenyomatom is ezt jelzi. Tudnom kell, ki vagyok, milyen vagyok és mire is vagyok.

Milyenek látnak mások? A felém és rólam szóló jelzésekből bőséges információt kaphatok. Nem objektívek ezek a jelzések, azokról is szólnak, akiktől származnak. Ha kedvemben akarnak járni, kiemelik jó tulajdonságaimat, és visszafogottan jelzik hibáimat. Akik felebarátjuknak tekintenek, azok az éppen aktuális, velük való viselkedésem alapján csinálnak pillanatfelvételt rólam, amely könnyen átmegy általánosításba, mintha olyan is lennék. Akik ki nem állhatnak, akikkel erős konfliktusom volt, vagy ma is van, azok felnagyítják hibáimat, és háttérbe szorítják jó tulajdonságaimat. Milyenek látom magamat? Ösztönös viselkedéssel olyannak látom magamat, mint a kívülálló. Hol ilyenek, hol olyannak. Valós önképre kell törekednem, amelyben helye van az önbecsülésnek és az önkritikának is. Az önmagam megbecsülése a Teremtő dicsérete. Önmagam kritikus értékítélete fejlődésem záloga. Bizony, erre időt, csendet rendszeres odafigyelést kell szánnom. Ha odafigyelek, akkor a túldicséző kedvességeket le tudom hozni a valóság szintjére. Ekkor a túlságosan elmarasztaló kritikákat fel tudom emelni az elviselhető, építő szintre. Ez a szint az, ahogyan most látom magam Isten színe előtt. Életéveim

szaporodásával önismeretem is gyarapodik. Ha nem, akkor sürgősen vegyem kézbe magamat.

A tapasztalat szerint legtöbbet az árul el rólam, hogy milyen vagyok a konfliktusok kezelésében. Azért nem vagyok felelős, hogy milyen alkati adottságokkal születtem: egy szangvinikus alkat reménytelen küzdelmet folytathat, hogy kolerikussá legyen. Alapadottságaim elfogadása nélkülözhetetlen ahhoz, hogy jól elviseljem magam, és meglássam a fejleszthető területeimet. Minden konfliktus gyökere az önismeret hiánya. Az önmagammal való konfliktusé is. Erőnlétemet jól megmutatja az élet nehéz helyzeteiben való fulladásos elmerülésem, felszínen sodródásom, vagy küzdelmes iránytartásom.

Az embernek van árnyéka. Ez természetes jelenség. Árnyékomról jó tudnom, hogy elfojtott, letagadott, elnyomott tulajdonságaimból tevődik össze. Az elfojtás ellenszere a fellazítás. A letagadás oldására ott a bevallás, a beismerés. Az elnyomás ellenszere a felszabadítás. Önismeretemben való fejlődésem azon fordul, hogy mennyire sikerül görcsmentes fellazulással, fejlethajtó szerénységgel és Istentől szándékolt szabad könnyedséggel kézben tartanom magamat.

A lelki tükör régi, önnevelésre kialakított eszköz. Hívők és nem hívők eszköze. Azoké, akik ha már megszülettek, valakiké akarnak válni is. Olyan szempontok gyűjteménye, amely szempontok alapján az ember tárgyilagos értékítéletet tud mondani önmagáról, élete alakításáról. Helyem, helyzetem tárgyilagos mérlegre tehető. Nem hibák, bűnök listája. Az élet és az Élet listája jobbá levésem érdekében. Ezt mások nem tudják helyettem jól összeállítani. Segítségüket kaphatok lelki irodalomból, lelki tanácsadótól, testvérbarátoktól, házastársától... Személyemre való szabása, kiegészítése, alakítása az én dolgom. Hiszen nekem kell időről időre elcsendesülve beletekintnem ebbe a lelki tükörbe. Felelősen, felnőttesen és számomra világos és érthető megfogalmazásban. Éves lelki gyakorlat, lelki vezetői találkozások, életviteli nagyobb változások mind olyan alkalmak, amelyek önmagamra való reflexiót kínálnak, igényelnek.

2./ Önépítkezés

A gyenge egyéniségekre szokták mondani: hozzá még ragasztani kell, hogy életképes legyen. Az erős egyéniségeknél pedig: róla le kell faragni ahhoz, hogy építő személyiség legyen. A valóság az, hogy

mindannyiunknak van mit fölvenni és ugyanakkor lefaragni ahhoz, hogy Istennek tetsző személyiséggé legyünk.

a./ Testi önépítés

Táplálkozunk: eszünk, iszunk. Fogyasztunk, hogy éljünk, és fogyasztunk, mert ez élvezetet is okoz. Olyan világban élünk, amelyben nem árt időnként elszámolást készíteni: mennyi időt, pénzt, energiát, figyelmet áldozunk a biológiai élet üzemeltetésére. Elcsábulások ellen leghatékonyabb eszköz a tudatosság: tudatos vásárlás, környezettudatos életvitel, tudatos önkontroll.

Étkezési kultúránkat meghatározza, hogy nem a 3. világ éhezői közé születünk. Megtehetem, hogy válogatok. Megtehetem, hogy már-már kultikus hangsúlyt adhatok hús- vagy zöldségfogyasztásomnak, alkoholfogyasztó, vagy alkoholmentes gyakorlatomnak. Megtehetem, hogy az egészségesebb, de drágább anyagokat fogyasszam. Helyzetemet ne a gazdagok világához, hanem az éhezőkéhez hasonlítsam. Gazdag világban élek, és itt jellé lennem kötelesség. A mértéktartás, az egyszerűség és talpraesettség jelévé, amelyben nem a gazdagságom, hanem a szeretetnek való elkötelezettségem határozza meg életvitелеmet. Segíthetnek a jó jelmondatok, amelyeket magamról, magamnak kell megfogalmaznom. Ilyenek: „Az ételt nem szeretni kell, hanem elfogyasztani.” „Vásárolni nem az olcsót kell, hanem a szükségeset.” „Az evést akkor kell abba hagyni, amikor még ennék.”

A testi élet értékelése, gondozása, kézben tartása a Teremtő iránti hálám jele. Ha a szeretet eszközéből céllá válik, akkor ez a Teremtővel szembeni bűnöm jele. A testépítés állhat sportos erőnléti és esztétikai fejlődésem szolgálatában. Azonban lehet magamutogató látvány szolgálatában is. Ha a divat sodor, akkor főállásban foglalkozhatom testi dolgaimmel. Ha a gyógyszeripari reklám sodor, főállásban foglalkozhatok egészségemmel. Főállásban azonban az Isten Országá építésével kell foglalkoznom, melynek kiemelkedő eszköze a biológiai életem.

b./ Szellemi önépítés

Mondd meg, hogy mit olvasol a kötelezőkön kívül, és megmondom ki vagy. Mi a „kötelező”? Az, amit állapotbeli kötelességemként vállaltam, és ezért várnak is tőlem iskolában, munkahelyen, kisközösségben. Igényelem az oda tartozást, ezért vállalom annak szellemi kötelezettségét. A jézusi kisközösségek szellemi hangsúlya az evangéliumi felszólításból adódik: Alakítsátok át gondolkodásotokat...

Értékszemplétem csiszolása az életem szentebbé válásának feltétlen feltétele. Amilyen az istenképem és az emberképem, olyan lesz az életvitelem. Amely kisközösség ezt a szellemi hangsúlyt hagyja elsorvadni, megtette első lépését a leépülése felé. Egyéni hozzáállásom jó mutatója, hogy mennyi és milyen javaslatom van közösségem szellemi életéhez. A közös asztalra akkor van mit tennem, ha szellemi életem nem merül ki a megszavazott „kötelező” anyag áttekintésében. Ha mézet akarok, virágról virágra szállva kell gyűjtögetnem a hozzá valókat. Ezt célirányos szellemi életnek mondjuk. Ha ezt csak a közösség vezetője teszi meg, akkor szegényebbek leszünk a többi tag személyiségének értékeivel. Az én felelősségemet nem csökkenti, ha másokra mutogatok, ha másoktól várom el, amit nekem is tennem kellene. A jézusi gondolkodású emberek elszaporítása a földön csak akkor fog menni, ha beállok az ezt munkálók sorába.

Veszélyek fenyegetik szellemi fejlődésemet. A magam lustaságán túli veszélyek is. A lehetőségek internetes világában minden hozzáférhetőnek látszik, a szeméttől az értékesig. A lustaságra csábítótló a válogatás fáradozását igénylőig. Önépítem nem válhat guberálássá és minden féle tartalmak fogyasztásává. Kiválasztott, alkalmas anyagok feldolgozását kell végezni. Érlelő szellemi élet az, amikor célirányosan kiválasztott anyagot átelmélkedve, jegyzetelve veszek át. Ilyenre akkor képes az ember, ha van miért és van kikért tanulnia. Önmagam szellemi fejlődésének is az a célja, hogy mások számára támasz lehessenek. Ha csak átlapozásra, belekukkantásra futja, akkor az illendőség és nem az elkötelezettség vezérel.

c./ Lelki önépítés

„A fejlődés a hívő növekedése a hitben, nem pedig a hit növekedése a hívőben” - írta Albertus Magnus. Nekem kell felülről és belülről vezérelt lelki emberré lennem, és nem hittartalmakat kell újra és egyre nagyobb mennyiségben magamba fogadnom. A lelkem táplálása azt jelenti, hogy amit értéknek ismertem fel, abból az erőteréből táplálkozom. Amit igaznak, jónak, szépnek és szentnek tartok, abban épülni, felbuzdulni és megvigasztalódni akarok. Régen ennek alapvető eszközeit lelki olvasmányoknak is mondták. Ezt nem azért olvasom, mert valakinek közvetlenül hasznára akarok lenni. Elsősorban azért teszem, hogy a magam belső harmóniáját, természetfeletti (transzcendens) érzékenységét, ha kell, visszanyerjem, ha éppen az szükséges, megőrizzem, és mindenképpen fejlesszem. Jézusi úton járásomhoz példaképek kellene, biztató

kiállások kellene, érzékek finom csiszolásai szükségesek. Van kiktől tanulnom, van miből merítenem. Önmagával eltelt és célja vesztett ember az, aki nem szomjazza mások példájának megismerését. Szentek azok az elhunytak, akiket példaképnek állít az egyház. Jézusi szentek azok, akik az evangéliumi értékek hősies hirdetői és megélői. Élők és holtak egyaránt. Példaképem lehet valamilyen szempontból közösségi testvérem is, a családom tagja is. Amint én is példaképe lehetek valamely erényem révén a rám figyelőnek.

Veszélyek itt is fenyegetnek. Ilyen a lelki szárazság. Bele lehet fáradni még a magasztos dolgokba is. A sikertelenségek, a hibáimba való visszaesések, a reménytelennek látszó önnevelési küzdelmek azt az érzést erősítik, hogy magamra hagyott az Isten, egyedül hagytak a testvéreim. Mindenki tisztos és óvatos távolságból nézi küszködésemet. Bizony, ilyenkor nagy bajban van, akinek nem épült be életébe a lelki kapaszkodók eszköztára: reggeli Szentírás-olvasás, napközbeni égre tekintés, esti hálaadás. Az átimádkozott szakrális helyek, a templomok nem kürtölik világgá könnyeinket, de békességet szolgáló helyek. A kedvenc és megszokott természeti környezet nem eltereli a figyelmet, hanem elmélyíti Istenbe kapaszkodni akaró törekvésemet. Arra kell gondolnom, hogy mivel állandósíthatom lelki örömlángomat, hogy amikor kell, be tudjak gyulladni nagy, szép, Istennek tetsző és hatékony lánggal. További veszély az idegi kiborulás, mikor egyensúlyvesztést szenvedek. Felborul a feltöltődés és a leadás egyensúlya. Védtelennek és kiszolgáltatottnak élem meg magamat. Ebből való kilábaláshoz mások segítségére is szorulok. Nem feladni a rendeződés lehetőségét. Keresnem kell, ha nem találtam rám a testvéri segítő készség, valakit, akinek kiönthetem lelkemet. Már az is fél gyógyulás, ha elmondhatom valakinek, akiben megbízom, akire a támasz reményével tekintek. Az ima és a beszélgetés kiemelő és felemelő hatású segítség. Ha ennek gyümölcseként van erőm értékszemplétemmel harmóniában lévő kikapcsolódásra, akkor lelki önépítéssel együtt belső békémet is megtalálom.

d./ Érzelmi önépítés

Az érzelem élményekre adott egyénre jellemző „állásfoglalás”. Lelki erők működésének jelensége. A legáltalánosabb és legszubjektívebb élmények megnyilvánulása. Racionalitástól független, néha a szabad akaratunkkal is szemben álló megnyilvánulásunk. Ha így áll a dolog, miért kerül önépítésünk témái közé ez a sodró erejű emberi

jelenség? Azért, mert óriási szerepe van életünk alakulásában. Minden megnyilvánulásunkban benne van. Ráadásul ahányan vagyunk, annyiféle érzelmi élet létezik. Továbbá azért kell elgondolkoznunk róla, mert ölhet is, éltethet is ez az erő.

Itt és most a legegyszerűbb megközelítéssel állapítsuk meg: „Jól csak a szívével lát az ember.”(Exupéry). A „szív” jelentse érzelmi életünk energia központját. Jól látni mindannyian akarunk. Szeretet-rend szerint látni, az Isten szemével látni mindannyian szeretnénk. Ki kell tehát építenünk a magunk érzelmi működésének rendjét. Ha ezt elmulasztjuk, nem vesszük komolyan, akkor ami éltetésünkre lehetne, az pusztulásunkra lesz. Az érzélem van. Akkor is van, ha le akarom tagadni, ha el akarom nyomni magamban. Erő, mely születésünktől halálunkig végigkísér. A kisgyermekkor nagy intenzitás rokonszeny-ellenszeny megnyilvánulásai nyersen, őszintén törnek elő. Növekedvén az ember csiszolódik, mert szeretet igényének kielégítéséhez fegyelmeznie kell önmagát: nem ordíthatja le anyját, ha ölelésre és nem „nyaklevesre” vágyik. Fegyelmezni magamat azt jelenti, hogy igyekszem kézben tartani indulataimat. Manapság megtévesztő módon erényként jelennek meg az emberi fegyelmezetlenségek: „ami szívemen a számon”. Ezért van tele érzelmi sebekkel a világ.

A negatív érzelmeket féken kell tartani. Ha ismerem magamat, akkor azt is tudom, hogy milyen élethelyzetek robbantanak ki belőlem érzelmi viharokat. A katolikus lelkiség ismeri a mondást: a bűnre vezető alkalmakat kerülnöm kell. Nem a konfliktus helyzeteket kell kerülnöm! A konfliktust kezeljük, a bűnt kerüljük. Testünk is jó jelzőrendszer: szívdobogás, elpirulás, menekülési mozdulat, elsápadás, spontán hangadás... A szakemberek ezt metakommunikációnak mondják, mely a személyiség állapotának hiteles, nem manipulált tükre. Ez ugyanis akarunktól függetlenül működő üzenek kifelé is és magam számára is. Ha oda figyelek, értelmi és akarati önfegyelmező erőim időben kordában tarthatják érzelmeimet. A féken tartás azt jelenti, hogy érzelmeinket személyi és tárgyi korlátok között tartom. Személyi, akivel kapcsolatos. Tárgyi, ami kiváltja. A folyó hömpölyög, de árvízzel nem pusztít, megy a medrében. Aki elfojtja érzelmeit az mintha el akarja falazni a folyó medrét. Csak idő és helyzet kérdése, hogy mikor tör ki és sebez, pusztít parttalanul. A védő gát érzélem terelő, hogy akkor és arra nyilvánuljon meg, amikor és ahogyan tisztázó, rendező, éltető tud lenni. Milyen jó, hogy a helytelen érzelmi

megnyilvánulásaim rendezésére ott a bűnbánat és a megbocsátás erénye.

A pozitív érzelme az ember jó „szívhangjai”. Ha jól akarok nevelni és önnevelni, akkor ez az építő hang. Hihetetlen erőforrás ez: a gyermekek felé a megelőlegezett szülői (anyai) bizalom felemelő és növesztő hatása tény. A szerelmeseket „szakadékokon” átrepítő és célra rendezetté tevő erő. Házastársakat a maguk egyéni igazain túl emelő, működő képes egységre segítő erő. Mint a folyó, mely szabályozva öntöz, malmot-erőművet hajt, hajót hordoz, fürdőzőket üdít, tisztít. Ehhez az én önépítő törekvésem szükséges, melyre folyamatosan oda kell figyelnem.

3./ Önmagam szeretete

A Teremtő értéket álmodott belém. Ennek munkálása, védelme kötelességem. Önmagammal való kapcsolatomban helye van a megfelelő önszeretetnek. Helyes az, amely a helyén van, önfegyelmező határok között van. Az önfegyelmezésben megvonok valamit magamtól, és mégis én válok gazdagabbá. A katolikus naptári év ritmusa kiemelt időszakokhoz kapcsolja a bűnt. A vallásos neveltetésű, beleszületett ember életébe úgy-ahogy beépül ez mint vallásos gyakorlat. A megtért ember életébe pedig ő maga építi be az aszkézis eszköztárát. Tartásjavító gyakorlat ez, amely a sporthoz hasonlóan edzést ír elő a nagy teljesítmények érdekében. Az ember inkább feszegesse teljesítőképesége határait, minthogy puhányságában langyossá váljon az élete.

Önkényeztető dolgokat kísértésként szoktunk kezelni. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy milyen megújító hatású tud lenni egy elveimhez és személyiségemhez illő hobby. Közérzetjavító kikapcsolódások, ünnepi különlegességek nagy szerepet játszanak egy rohanó világban, hogy megőrizsem harmóniámat, jó közérzetemet, pozitív kisugárzásomat. Veszély abban van, ha aránytévesztést engedek meg magamnak. Célá lép elő az, aminek eszköz szerepe van. Ha azért dolgozok, hogy nyaralhassak, ha azért spórolok, hogy luxuscikket vásárolhassak... ha a kötelesség teljesítésében már arra vágyom, hogy a „nekem járó” jutalomban részesítsem magamat... ekkor cél lett az eszközből. Eszköze lettem a reklámok világának. Jézus ilyenkor elhív egy elhagyatott helyre, hogy a mezők virágainak figyelmeztető szépsége helyükre tegye bennem a dolgokat.

Önvédelem nélkül széltől lengetett nád életem lesz. Erőnlétem vizsgaterülete ez. Legyőzöttnek lenni nem jó

érzés. Meggyőződtnék lenni fejlődés. Két törvény van bennem. A jóra indító éneket meg kell védenem a rosszra hajló énektől. Ez a jó-rossz olyan kettősségünk, amely szabad döntéseimet teszi lehetővé. Ennek alapján mondhatom magamnak bűnömet, és vallhatom magamnak erényemet is. Mindkettőért hálát adhatok Teremtőmnek. Külső támadás esetén, amit én annak élek meg, védekezésem természetes reakció. Beteges lenne az érzékenységem, ha azt is támadásnak gondolnám, ami szempontok és személyiségek természetes ütközése. Az ütköztetések csiszolódásomat gyümölcsözhetik. Ezekről nem elmenekülni kell, hanem érzelmentességre törekvően vállalni, sőt kezdeményezni kell. Az önsajnálát és sebeim nyalogatása csak addig tartson, míg észre nem térek, minél rövidebb ideig. Önuralmam elvesztése azt mutatja, hogy érzelmeim elsodortak. Ha kell, számoljak tízig? Ha kell, tízszer tízig. Meg kell ugyanis mentenem magam az érzelmek és a parttalanságok kapcsolatokat pusztító áradatától. Ha a rám bízott értékeket védem, megvédődöm magam is. Az örök életem, boldogságom bizonyosan. Itt a földön megvédődik hit-hűségem, belső békém még akkor is, ha keresztre feszít ez a világ.

MERZA JÓZSEF

A KÖVETKEZŐ LÉPÉS 1....

Remény egy új életben

Hozzád emelem a lelkemet, Istenem. Úgy jöttem színed elé, mint gyermek az Atyjához. Te neveltél gyermekségemtől fogva, Te álltál mellettem életem útján. Akkor is gondot viseltél rám, ha eltértem szándékaidtól, és Lelked által visszavezettél a jó útra. Örültél jó cselekedeteimnek és nagylelkűen megbocsátottad vétkeimet. Nagy vagy Te, Istenem, csodálatos és szeretetre méltó.

Szereteted vonzott testvéreim körébe ma is. Közöttük akarom megvizsgálni az életemet. Számot adni a múlttól és vállalni a jövőt. Mit tettem ajándékaiddal és mit szeretnék tenni azért, hogy hűségesebben gazdálkodjam a Tőled kapott talentumokkal. Évről-évre kezdőnek érzem magam, ha széttekintek megoldatlan feladataimon. Egy életen át kell ápolnom jól ismert hibáimat? Megszokott bűneimmel kell majd elébed állnom a számadás napján?

Vidámítsd meg szívemet, Istenem! Mondd el Lelked által, hogy van remény jobbá lennem, még sok szépet tehetünk együtt. Mondd el, hogy a tökéletlenség velem jár, mint hű szolga, aki figyelmeztet a gőg óráiban. Mondd el, hogy a Benned bízó előtt nincs lehetetlen, a hívő, szerető ember nagy dolgokra képes.

Kimondtad a szót: hinni és szeretni. Nem hiszem, hogy valótlán dolgokról beszélnek, amikor elmondom: itt van életem fő gondja. Hinni akarok, képes is vagyok rá, s mégis: ez a hit a gyakorlati életben nem több az első tanítványok kicsinyhitűségénél. Hallgatok – mert nem elég erős a hitem, elkönnyelműsködöm a dolgokat – mert nem elég komoly a hitem, elhanyagolom tennivalóimat – mert nem felelősségteljes a hitem, nincsenek alkotó kezdeményezéseim – mert nem elég találékony a hitem.

Szeretnék, akarnék szeretni – de kevés hozzá az erőm. Beszélni róla szép, vállalni derék dolog, de tenni, megtenni nagyon nehéz. Goromba embereknek szelíden válaszolni, fanyar vagy gyanakvó arcokra mosolyogni nehéz, jaj, nagyon nehéz. Lassítani, ha törzúz a sodrás, gyorsítani, ha bénít a tehetetlenség: nehéz, jaj, nagyon nehéz. Elszakadni attól, ami ranghoz, gazdagsághoz csábít: nehéz, jaj, nagyon nehéz. Szépen szavalni testvéreim körében, jól cselekedni a feldobottság óráiban, lehet szép és vonzó. De van-e benne érdemem? Ér-e annyit, hogy megvásárolhassam vele örök életemet?

Ha őszinte akarok lenni magamhoz és testvéreimhez, akkor azt mondom: nincs másom, csak a reményem. Kicsinyhitűen és tökéletlen szeretettel jöttem ma Hozzád, mint már annyiszor, Istenem. Gazdag vagyok a világi vágyakban és szegény az isteni erényekben. Hallgasd meg reménykedő gyermekedet, Uram! Az egyetlen kincsem, hogy kusza, szétszórt vágyaim és jóra való gyengeségem közepette él bennem a remény: leszek még jobb ember is, mint ma vagyok, fog az én szívem is nyitni még. Nem veszhetnek kárba a bűnbánat óráiban hullatott könnyeim, nem lehet hiábavaló az igyekezet, amivel elnyöszörgöm: Istenem, hová menjek máshová? Rajtad és testvéreimen kívül nekem nincs más világ. Üdvösségem, megmentődésem csak itt található meg. Istenem, miért nem segítesz jobban, hogy felülkerekedhesek önmagam gonoszságain?

Ugye nem érzed magányos lelkizésnek, amit mondtam? Nem érzed illetlennek buzgó testvérek találkozájának előestéjén ezeket a szavakat? Végző soron lehet, hogy nem a legjobbat mondom, viszont mégsem lehet véletlen, hogy egy hosszú ideje

közösségekben élő embernek éppen ilyenek a gondolatai. Ha testvéreim nem hatódnak meg tőlük és nem találják fennköltnek, akkor még mindig elemezhetik: vajon mi indította az elmékedőt arra, hogy így imádkozzék.

Senki sem tudja jól elemezni önmagát, valamiben azonban mégis igaza lehet. Miben van nekem igazam?

Közösségekben élő ember vagyok. Alig vannak magányos pillanataim. Felébredek, vagy felébresztenek családom közösségében és hamarosan indulok a munkában egy közösséget alkotó emberek közé. Időről-időre tagja leszek bokrunk ilyen vagy amolyan jellegű kisközösségének. Szülőkkel találkozom hittanórákon, zongoraórákon, az iskola kapuja előtt tanítás vagy napközi után. Délután vagy este hazamegyek. Emberi kapcsolatok tartós vagy ideiglenes szövetének vagyok egy szála. Mit érek én ebben a szövetségben?

Annyit, amennyire képes vagyok e kapcsolatokat létrehozni, fenntartani, erősíteni. A szeretet szálait fonogatjuk, amikor emberekkel találkozunk. Alapvető, minden más kapcsolatot megalapozó vonatkozás az, hogy szeretnem kell a másikat, akár a családban, akár a munkahelyen, akár a közösségekben találkozom velem.

Találkozunk és egymásra nézünk. Mosoly és öröm sugárzik szememből, vagy fáradtan, laposan, közönyösen pillantok rájuk? Egymásra nézünk és megszólalok. Mit mondok nekik? Miről vallana beszélgetésünk jegyzőkönyvének nyelvi elemzése? Mi lehet a szívemben, ha csak szürke, fáradt, általános szövegeket vet föl a beszéd hullámváza? Mi van bennem bőségben, miről árulkodnak a mondatok?

Lelkizek. Egyszer, legalább egyszer egy évben lelkezni is kell. Lelkizek, mert szent haraggal utálom azt a tökéletlenség tengert, amit egy év alatt létrehozok magam körül. Lelkizek, mert ez a tökéletlenség tenger fásztja szűkebb és tágabb környezetemet. Várnak tőlem valamit családomban, várnak tőlem valamit munkatársaim, várnak tőlem valamit testvéreim, kezdők és haladók – és nem kapják. Látom, hogy várnak tőlem házastársi, szülői, testvéri, felebaráti szeretetet és nem kapják. Várják, várják – a legjobb esetben megúnják a várást és nagyrabecsülésük kifejezésével elmennek másfelé.

Mire jó az élet, ha nem hasznos másoknak? Jézusnak még az igája is hasznos, nekem meg az igyekvésem is gyakorta haszontalan. Félresikerült, bántó, erőltetett, kényszeredett, vagy nevezzük így: fásztó. Fásztó,

mert egy kicsinyhitű, szeretni gyenge ember igyekezetése.

Olyan lesz a közösség, amilyen az, aki csinálja. Meg nem fegyelmezett életem rendetlenségei virágzanak ki közösségi életemben. Nem tudok időben lefeküdni és időben felkelni? Mit várok, miféle rendet tanulnak tőlem gyermekeim? Nem tudok határidőket betartani? Munkatársaim és testvéreim látják szétfolyó tevékenységem kárát. Nem vagyok őszinte? Tudat alatt is burjánzik majd körülöttem az elhallgatás, képmutatás levegője. Nem tudok Veled beszélgetni Istenem? Várhatom, hogy valakit meg tudok tanítani a Veled társalgásra, vagy bárkinek is kedvet csinállok hozzá?

Újból fel akarom ismerni belső és külső feladataimat, Istenem. Mire küldtél, mire való az életem? Mivé kell lennem itt, belül, hogy belül is és kívül is az lehessenek, aminek szántál engem. Befelé és kifelé is egyaránt nézni akarok, hogy mindkét oldal alakuljon, és alakulva kölcsönösen segítse egymást. Harmóniára törekszem. Az legyen kívül, ami belül is van. Nem akarom becsapni a feleségemet, gyermekeimet, testvéreimet, munkatársaimat! Ezen az estén hitet teszek amellett, hogy csak az igazat szabad mondani ezekben a napokban. A lelkigyakorlat vizsgálódás, felismerés, elhatározás. Amit ezekben a napokban megvizsgálók, legyen az saját bensőm, családom, munkaviszonyom vagy egyházam és benne bokrunk, azt a tőlem telhető legnagyobb valóságérzéssel, becsületesen, elfogulatlanul szemlélem, hogy megismeréséből helyes feladatokhoz jussak. Drága az örök életem, de még a földi is, hamis álmokért, bolondos elképzelésekért, vagy másoknak káros célokért nem szabad elveszítenem. Megígérem hát Neked, hogy nem ködösítem el megismerésemet, önzően összetákol gondolatokkal nem vakítom meg lelki szememet. Helyesen akarok látni, Istenem!

Győzd le bennem a restséget. Az anyag, a testi és szellemi anyag eredendő tehetetlenségét. Erősítsd akaratomat, hogy megragadjam a meglátottakat és kemény munkával törekedjem majd megvalósítani az életemben. Ez a lelkigyakorlat más, mint amin eddig részt vettem. Ezekben a napokban, még ha magammal kezdem is a vizsgálódást, azt azért teszem, hogy felismerjem tennivalóimat a Téged keresők közösségében. Nem csak magamért és szűkebb körömért van az életem, hanem Érted is és Országodért. Azért akarok jobb, tökéletesebb és Neked tetszőbb lenni, hogy építhessek, összegyűjthessek, megőrizhessek Neked Országot, embereket. Felajánlom magamat úgy, amint most vagyok. Tégy engem hasznos

munkásoddá. Formálj tovább ezen a négy napon, és ne hagy abba soha többé, amíg élek. Tudom, hogy életem nem az enyém, mert Tőled kaptam és Neked adom vissza. Add, hogy ez az élet úgy térjen vissza Hozzád, hogy örömet, boldogságot adott azoknak, akikkel a földön találkozott.

Tizenöt testvéremmel fordulok Hozzád ezen az estén, Uram! Ha jól meggondolom: különb együtttest is választhatnál volna, nem is egyet ebben az országban, mint mi vagyunk. Bátrabbat, célratörőbbet, okosabbat is, jobbat is. Mégis, mi vagyunk most itt. Mit tehet ez a közepes színvonalú társaság a Te dolgaiddban?

Ahogy kimondom a színvonal szót, már tudom: emberileg gondolkodom előtted, aki halászokra, vámosokra, sátorszövőkre, szakképzetlen fiatalemberekre, megjavult utcalányokra bíztad ügyedet és nem kértél egyéb garanciát, mint Péter szangvinikus hűségét, Magdolna lábadozó boruló zokogását, János kebledre hajló vonzalmát. Bennem még zajong az otthon hagyott világ, fáradt is már a fejem. A Te békédben akarok ma elaludni, többet már nem gondolkodom, nem is tépelődöm. Neked adom az első éjszaka álmát. Végy karodba engem, őrizd pihenésemet. Holnap majd vezess új utakra, új igazságokra, új szeretetre, új lobogásra. Új testvérekhez, új barátokhoz, földi és égi országod új látomásához.

GROMON ANDRÁS

KEDVENC KÖZHELYEINK –

AVAGY AZ ÖNZÉS NÉPSZERŰ IDEOLÓGIÁJA

Az ember legyen modern!

Más megfogalmazásban: Az ember legyen korának gyermeke! – A „kor” elsősorban időfogalom, időhatárokat jelöl, de mivel sosem helytől elvonatkoztatva élünk egy korban, hanem mindig valahol, meghatározott helyen, ezért a „kor” gyakorlatilag az idő- és térkoordinátákat egyaránt magában foglalja. Modernnek lenni tehát annyit jelent, mint adott idő- és térkoordinátákon belüli normák szerint gondolkodni és élni. Mivel egy-egy ember életében gyakorlatilag csak az idő a változó elem, a modernségben összefoglalt normák az idő múlásával

változnak. Kevésbé fajsúlyos szóval modernség helyett divatot is lehetne mondani. Ezért a közhely így is szólhatna: Légy divatos! – ne csak öltözködésedben (elsősorban talán ne is abban), hanem eszméidben és viselkedésedben is!

Ez utóbbi megfogalmazásban már meglehetősen nyilvánvaló a közhely mondanivalója, s annak súlyos negatívumai.

A helyes cselekvés normája e szerint nem az Igazság, nem az, ami Jó, hanem az aktuális és helyi „igazság”, az adott környezet felfogása szerinti „jó”. Úgy is lehetne mondani: a normát nem az Eszmék szabják meg és alkotják, hanem a mindenkori környezet közgondolkodása mint Tény. (Ez persze azt is jelenti, hogy a szó igazi, „filozófiai” értelmében nem is beszélhetünk itt Eszméről, Értékről, Normáról, hiszen – minthogy tudatos mássá lenni akarás nélkül az ember úgymint ugyanolyan, mint a környezete – e közhely lényegében azt mondja: Légy olyan, amilyen vagy!...) Végül úgy is lehetne mondani: eszerint a norma nem belülről fakad, hanem a külsőségek határozzák meg, azaz nem az ember saját normája, hanem mások normája...

A második súlyos negatívum ebben a közhelyben az a bennfoglalt tartalom, amelyet így lehetne megfogalmazni: „Ne lógj ki a sorból!” Légy modern, légy divatos, légy olyan, mint a többiek! Ez nemcsak morális katasztrófákat eredményez (az egyes ember életében és a társadalom egészének életében egyaránt), hanem egyszerűen megöli az egyéniséget, ami az egyén tragédiáján túl, hosszú távon, a társadalom tragédiáját is okozza. A „Légy divatos!” látszólag színességet jelent, ténylegesen azonban a „Legszebb szín a szürke!”-elv megtestesítője...

A harmadik negatívumot valahogy így lehetne megfogalmazni: „Alkalmazkodj a mindenkori közvéleményhez, a mindenkori uralkodó széljáráshoz!” Kicsit durvábban (ha úgy tetszik: pontosabban): „Légy köpönyegforgató!” Mivel a modernség, a divat időről-időre változik (e „felgyorsult világban” nagyon is gyakran), a „Légy modern!” alapelv vállalása szükségképpen hordozza magában a köpönyegforgatást. Magyarországon ez az alapelv csak 1940 és 1950 között a következő színeváltozásokat kívánta meg: Légy [püspök]lila, [nyilas]barna, [kommunista]vörös!

Együtt kell üvölni a farkasokkal!

Ez egyike azoknak a közhelyeknek, amelyek a legközvetlenebbül és legtöményebben fejezik ki azt a gondolkodásmódot, amely a közhelyekben általában megnyilvánul: az ideológiagyártást, az önzést, a képmutatást.

Ideológiagyártás. Ideológia az érvényesülni akaráshoz, a „felszínen maradni” akaráshoz; majdnem mindegy, hogy anyagi, pozíció- vagy hatalomgyakorlás-szempontról, hisz e három többé-kevésbé összefonódik (talán csak a kisemberek szempontjából nem mindegy, mert ők igazából csak anyagi jólétet kívánnak). Az ember tudja, hogy az érvényesülés érdekében tulajdonképpen nem lenne szabad együtt üvölni a farkasokkal, hogy voltaképpen „tisztá eszközökkel” kellene érvényesülni (ha lehetne így), de azt is tudja, hogy érvényesülni csak a farkasok engedélyével, a farkasok támogatásával és farkasok módján lehet, ezért – mivel/ha érvényesülni mindenképp akar – ezt mondja: Együtt kell üvölni a farkasokkal (ha az ember nem akarja, hogy őt is széttepjék). Jó, rendben van, véres akcióikban nem veszek részt, de együtt kell üvölni velük, ugyanazt a nótát kell fűjni, amit ők.

Másfelől nézve ez önzés. Az együttüvöltés csak eszköz az önzés szolgálatában. Mert az érvényesülni akarás, a felszínen maradni akarás mi más, ha nem önzés? Leszámítva természetesen azokat az eseteket, amikor a felszínen maradás azonos az életben maradással; de hát ezt a közhelyet nem is azok szokták használni, akik a nyomor e végső helyzetében vannak; hanem azok, akik meg akarnak tollasodni (vagy legalábbis nem akarják elveszíteni viszonylagos jólétüket). Ez a legfőbb érték számukra (a saját jólétük), s mindent (és mindenkit) ennek rendelnek alá, együtt üvöltenek akár a farkasokkal is, csak szándékuk valóra válják.

Képmutatásuk kettős. Egyrészt önmaguk előtti, másrészt a külvilág előtti képmutatás. Bár tudják, hogy rosszat tesznek, igyekeznek jó színben feltűnni. Önmaguk előtt, amikor megmagyarázzák saját maguknak, hogy ők természetesen nem farkasok, csupán együtt üvöltenek velük, ami ugyebár csak színjáték, felöltött szerep, tehát legbelül „egészen mások” – s még azzal az elégtétellel is hízelegnek maguknak, hogy „bolondot csinálnak” a farkasokból. A külvilág előtt, amikor – épp ennek a közhelynek a segítségével – azt akarják elhitetni, hogy ők nemcsak hogy nem farkasok, de nem is akarnak azok lenni, sőt tulajdonképpen még együtt üvölni sem akarnak, de hát, sajnos, „muszáj”, ha az ember meg akar élni. Ami persze újabb képmutatás, hiszen (gyakorlatilag) nem a

megélhetésről van szó, hanem a jól megélhetésről, sőt: a minél jobban megélhetésről.

Nem jó minden igazságot kimondani!

Miért nem jó? Mármint a szerint, aki e közhely „igazságát” magáévá teszi. Nyilván azért nem, mert bizonyos igazságok kimondása veszélyekkel jár (egyáltalán: melyiké nem?) a „Mondd meg az igazat, és betörök a fejedet!” jegyében.

Természetesen a „fejbetörés” semmilyen formája sem kellemes, és aki vállalja – az igazság kimondásának következményeként –, az nem mazochizmusból vállalja, hanem azért, mert úgy gondolja és érzi, hogy van nagyobb érték is, mint a biológiai életünk, s e nagyobb értékek egyike éppen maga az igazság, bármilyen bizonytalan is sokszor annak megragadása. Mégis, aki az igazságot választja az érdekek szemben, az azért választja, mert azt éli át, hogy „nemcsak kenyérrel él az ember”, sőt, hiába van meg a „kenyere”, ha magasabbrendű táplálékhoz nem jut, számára az élet nem élet, s a vegetálásnál a fej végleges betörése is jobb. S ez a magasabbrendű táplálék többek között éppen az igazság kimondása – tekintet nélkül annak következményeire.

Aki még nem próbálta, nem tudhatja, milyen hosszú időre jelenthet táplálékot az igazság egy-egy alkalmi kimondása is, különösen ha valamilyen nagyon lényeges igazságnak nagyon súlyos körülmények között történő kimondásáról van szó. Valóságos eufória jöhet létre. Az igazság vállalása és kimondása egy másik, magasabb világba helyez át (amely egyelőre persze csak az ember belsejében létezik), amely csupa ragyogás, amelyben az ember úgy érzi, megszűnt a tér és az idő, a végtelenség előérzete keríti hatalmába, annak minden velejárójával, így a sérthetlenség érzésével is: Betörhetitek a fejemet, de meg nem ölhetek, mert ami bennem igazából az Én, az megölhetetlen. Éppen ezért ebből a másik, magasabb világból békével tud tekinteni a „realitások világára” is.

Az igazságok kimondása, sőt: minden igazság kimondása olyannyira jó, hogy az életcél rangjára emelkedhetik. Nemcsak bármely „egyszerű ember” számára, hanem még a „Fölmúlthatatlan Ember” számára is; Jézus mondja: „Én azért születtem, és azért jöttem erre a világra, hogy tanúságot tegyek az igazságról” (Jn 18,37)!

A pénznek nincs szaga!

Azaz nincs ráírva, és semmilyen módon nem árulkodik arról, hogyan jutott hozzá az ember. Ez nyilvánvaló, de a közhely többet akar mondani ennél a nyilvánvalóságnál: azt, hogy nem számít, hogyan jut hozzá az ember, pontosabban: nem számít, hogy tisztességtelen úton jutott-e hozzá az ember, még az sem, hogy vér tapad-e hozzá – talán még az a cinikus felhang is megvan benne, hogy „nem számít hogyan, csak legyen”. Mindenesetre már maga az is cinizmus, hogy „nem számít, hogyan jut hozzá az ember”.

Sok mindenről árulkodik ez a kijelentés. Mindenekelőtt, ha nagyon áttételesen is, de arról, hogy az így gondolkodó ember számára (legalábbis az egyik) legfőbb érték a pénz... Következésképp nem főértékek számára (ha egyáltalán értékek valamennyire!) az emberi értékek (tudás, művészet, család, barátság...), és még kevésbé az erkölcsi normák; ez utóbbiakon (az alábbiak is mutatják majd) egyszerűen túllép.

A „nem számít, hogyan jut hozzá” a gátlástalanság világos jele. Az ilyen ember valószínűleg túljutott már azon, hogy a „jó” és „rossz” fogalmaival mérlegelje cselekedeteit, aligha zavarja már őt az, amit lelkiismeretnek szoktunk nevezni, csak a „célszerű”, „praktikus” szempontok érdeklík: hogyan érhetné el legbiztosabban és legegyszerűbben saját céljait...

Világos ebből az ilyen ember teljes önközpontúsága: senki és semmi nem számít neki, csak a saját akarata, saját érdeke. Ha „kell”, gondolkodás nélkül lő (pl. a rendőr) vagy lövet (pl. a rendőrparancsnok); a pénznek nincs szaga, nem lesz rajta a fizetési borítékon, hogy a benne levő pénz minek az ellenértéke. – Az ilyen embernek nincs szíve, nem is tud senkivel együtt érezni, legkevésbé a rászorulókkal. Közönyös, cinikus.

Valamiféle bűnfogalma mégiscsak van, bár nagyon sajátos: „Ha nem derül ki, hogy tisztességtelen úton jutottam a pénzhez, akkor az nem is tisztességtelen!” Azaz: „bűn” az a „rossz” cselekedet, amely nyilvánosságra jut. Fontosak itt az idézőjelek, mert nem az illető tartja bűnnek és rossznak az adott cselekedetet, hanem csak tudja, hogy a társadalom annak tartja.

Az előző bekezdés idézőjeles mondata arról is árulkodik, hogy ez az egész szemlélet- és magatartásmód csak önbecsapás útján jöhet létre és maradhat fenn, hiszen az illetőnek önmagával is el kell hitetnie, hogy az a tény, miszerint a pénznek nincs szaga, elegendő bizonyítéka annak, hogy nem számít, hogyan jutott hozzá, sőt annak is, hogy ő sosem tisztességtelen úton jut hozzá. Ez az önbecsapás pedig,

amelyet (valamilyen formában) állandóan gyakorolnia kell, elegendő bizonyítéka annak, hogy e közhely ideológia, ami pedig arra utal, hogy ha a lelkiismeretét s a szívét kiirthatja is magából az ember, a jó és a rossz pusztá tudatát semmiképp.

Az idő pénz!

Ez egyike azoknak a közhelyeknek, amelyek nem takargatják mondanivalójukat, hanem világosan közlik a szavak mögött rejlő mentalitást (másképp pedig egyike azoknak a közhelyeknek, amelyek a legközvetlenebbül fejezik ki a közhelymentalitást).

Az idő voltaképpen egész életünknek a szimbóluma, hiszen az életünk bizonyos értelemben azt jelenti, hogy egy meghatározott időponttól egy másikig itt tartózkodunk a világban. Amire felhasználjuk a rendelkezésünkre álló időt, az az életünk. Mondd meg, mire gondold felhasználandónak az időt, és megmondom, ki vagy! Még inkább: Mondd meg, mire használod fel az idődet, és megmondom, ki vagy! Az időnk értelme az életünk értelme! Akinek „az idő pénz”, annak az élete értelme a pénz. Nem a család, nem a barátok, nem a tudomány vagy a művészet (a rászoruló embertársakról nem is szólva), még csak nem is a munka vagy a szórakozás, hanem a pénz. S talán jó okkal feltételezzük, hogy még a pénz sem döntően azért, hogy ezt vagy azt vásárolhasson, vagy utazhasson, hanem magáért a pénzért, a pénz birtoklásának tudatáért.

Minden korban voltak és lesznek ilyen emberek, és érdemes eltöprengeni azon, hogyan lesz valaki ilyené, illetve hogyan képes így élni, ezzel a mentalitással és a belőle fakadó magatartásmóddal. Hogyan lehet az, hogy valaki az egész életét mélyen az ember alatti szinten éli le, s úgy hal meg, hogy fogalma vagy sejtelve sem volt arról, mit jelent embernek lenni? Hogyan lehet az, hogy ilyen emberek tömegével, tíz- és százmilliószámra léteznek, ha nem is éppen amiatt, hogy a pénz az életük értelme? Hanem egyszerűen a vegetálás miatt. Hogyan van az, hogy minden más létező léte aktualitás, csupán az ember léte az, ami többnyire merő potencialitás? Eljut-e valaha az emberiség az emberré válás fokára, még mielőtt elpusztítja önmagát?

Semmi sem abszolút!

Első pillantásra meghökkentően igaznak látszó, ráadásul valami semleges igazságot kimondani látszó állítás, olyan mint a $2 \times 2 = 4$. (Leszámítva most magának az Abszolútumnak, Istennek a problémáját.)

Hiszen minden mindennel összefügg ebben a világban, ami azt is jelenti, hogy minden függ, ha mindentől nem is, de sok mindentől, tehát nem ab-szolút, nem el-oldott (latin absolvo).

Ezért aztán úgy látszik, abban az értelemben sem abszolút semmi, ami a szó köznapi értelme: hogy mindenkor feltétlen érvényű, s így feltétlenül kötelező érvényű lenne. Nevezhetnénk ezt a közhelyet a „filozófiai relativizmus elméletének”. De mindez csak a dolgok felszíne.

Mert még a legviszonylagosabb dolgokban is van valami abszolút: éppen az, hogy viszonylagosak; a legváltozóbb dolgokban is van valami változatlan: éppen az, hogy változnak. S a létezők közös abszolút tulajdonsága, hogy léteznek. Még a halál sem kezdi ki ezt a tételt, csupán a létezés egy másik abszolút(nak látszó) tulajdonságát állítja elénk. Vannak azután elvek is, amelyek abszolút érvényűek (vagy azoknak kell tartanunk őket, ha nem akarjuk, hogy az élet lehetetlenné váljék), pl. Ne ölj! Ha lehetséges van segíteni a rászorulóknak, kötelességed segíteni! – és így tovább.

Ha komolyan vesszük (és szó szerint) ezt a közhelyet, akkor nyilvánvaló, hogy állítása szerint Abszolút Létező, Isten sincs...

Mi következik ebből? Az, hogy ha egyszer nincs abszolút mérték, akkor senki sem mondhatja meg, mi a helyes és a helytelen, következésképp senki sem várhatja el tőlem, hogy valamilyen „külső”, „objektív” normának engedelmessé legyek, a cselekvés és a helyes cselekvés egyedüli mércéje én magam lehetek csak. (Ki nem mondva: saját mindenkori önkényem!)

S ez is a „célja” ennek a közhelynek (pontosabban e közhely használatának): ideológiai támasz hivatott lenni ahhoz, hogy az egyén önmagát tarthassa Abszolútnak (ennek minden következményével együtt). Ezt formailag is kifejezi maga a közhely, hiszen (paradox módon) abszolút érvényűnek szánt kijelentés az, hogy semmi sem abszolút – s a közhely használója oda már nem jut el, hogy észrevegye: saját állításának értelmében (és saját – titkolt – szándékának ellenére) saját állítása sem abszolút.

Nem vagyunk tökéletesek!

Cáfolhatatlan állítás. De ennek a közhelynek sem az a célja, hogy valamilyen „semleges” igazságot vagy köztudott tényt közöljön. Pártos állásfoglalás, mondhatni, érdekvédelem akar lenni. Mindig olyan

helyzetben hangzik el, amelyben valaki vádolva érzi magát, akár kifejezetten, akár csak áttételesen, akár mások részéről, akár „jobbik énje”, vagy mondjuk egyszerűbben: „másik énje” részéről, szóval egy belső hang részéről. A „vád”: valamiben többet, jobbat kellett volna teljesítened, vagy: több is telik tőled. Erre jön aztán a közhelyes válasz: Hja, nem vagyunk tökéletesek!

Egyrészt védekezés ez: Ne bántsatok, a látszat ellenére nem tettem rosszat! Másrészt öngazolás: Ha akartam volna, sem cselekedhettem volna másképp, mint ahogy cselekedtem! Harmadrészt és mindenekfölött: ideologizálás, amely visszafelé (a múltat tekintve) jónak igazolja a rosszat, előre felé (a jövőt tekintve) pedig eleve megadja a felmentést, hogy a „nem vagyunk tökéletesek” alapján az ember eleve tehesse a rosszat, ne is kelljen erőlködni. Ezért negyedrészt ideológiai alapja annak a ki nem mondott tételnek, hogy „az embernek nem is kell törekednie arra, hogy tökéletes legyen”.

Végső soron tehát az ember jobbá levése alól húzza ki a szőnyeget ez a közhely, amikor tudomásul veszi, sőt: meg akarja merevíteni a „valóságot” – leborul a Tények előtt.

Ezzel szemben a vonatkozó jézusi „közhely” így szól: „Legyetek tökéletesek, mint a ti Mennyei Atyátok” (Mt 5,48)! Eltekintve ennek a felszólításnak minden megváltástani jelentőségétől, azt kell mondanunk, hogy ez az egyetlen olyan szemlélet, amely valóban távlatot nyit az ember előtt. Hiszen embernek lenni annyit jelent, mint (egyre több, egyre jobb) emberré válni, ha viszont „erre nincs szükség” vagy „ez nem lehetséges”, akkor nincs morális talaj az ember lába alatt: egyszerűen céltalan és értelmetlen minden morális törekvés. Ahogy a Résznek csak az Egész, úgy csak az Abszolút adhat értelmet a Relatívoknak.

„Ha jóságotok bőven fölül nem múlja az írástudókét és farizeusokét, nem juttok be a mennyek országába!” (Mt 5,20)

Isten ennyit nem kíván!

Furcsa már az is, hogy valaki biztosan tudja, mennyit kíván Isten, és mennyit nem. Az ilyen ember legalább is egyenlővé teszi magát Istennel, ha éppen nagyobbak nem tartja magát nála: az isteni tudás birtokosának képzeletét magát. Úgy véli (sőt: meggyőződése), hogy belelát Isten gondolataiba. Pedig: „Vajon ki látta az Úr gondolatait?” (Iz 40,13)

„Istenné” teszi magát az ilyen ember azáltal is, hogy úgy gondolja: Isten ennyit vagy annyit nem kíván. Sőt jobban, mint az előbb, mert már nemcsak Isten gondolatainak, hanem cselekvése ismerőjének is mutatja-véli magát. Mi több: emögött nemcsak az a gondolat húzódik meg, hogy „tudom, Isten mennyit kíván”, hanem még mélyebben Isten akaratának irányítása, irányítani akarása is: „Isten ennyit nem kívánhat”, „Isten ennyit ne kívánjon”.

Hozzá kell még vennünk, hogy az „ennyit” meghatározása az így gondolkodó ember részéről természetesen nemcsak szubjektív, hanem mindig egyenesen önkényes is: teljesen az ő kényétől-kedvétől függ, mennyi az, amennyit Isten még kíván(hat), és mennyi az, amennyit már nem. (Persze, ezáltal végső soron agyonüti hozzáállásában az első mozzanatot, nevezetesen, hogy tudni véli, mennyit kíván Isten, hiszen valójában nem azt tudja, mennyit kíván Isten, hanem csak azt, mennyit kíván ő: mennyit engedélyez kegyesen, hogy mások – Isten, emberek – elvárjanak tőle.)

Mindezek következtében az ilyen alapállású ember nemcsak hogy „autonóm”, magát Isten akaratától függetlenítő, hanem magát Isten helyébe állító, magát a mindenség középpontjává tévő valaki is, s mivel azt akarja, hogy minden más tőle, az ő kényétől függjön, nyugodtan mondhatjuk, hogy önmagát Abszolútummá emelő valaki.

De vajon valójában mennyit kíván Isten az embertől? A szó „követel” értelmében semennyit. A szó „vágyakozik” értelmében mindent. Pontosabban csak egyet: magát az embert – egészen. „Szerelemből”. Amit a szó „kér, tanácsol, parancsol” értelmében kíván tőle, mindaz csak egy-egy, többé-kevésbé konkrét megfogalmazása szerelmes vágyakozásának. Akiben viszontvagy ébred, annak számára értelmét veszíti a kíván szó „követel” értelme, s igyekszik megtenni mindent – szerelemből.

Nem kell katolikusabbnak lenni a pápánál!

Köznapibb megfogalmazásban: Nem kell pápábnak lenni a pápánál!

Milyen gondolatok húzódnak meg e mögött az állítás mögött? Először is, csak mintegy mellékesen, annak föltételezése, hogy „a pápa eléggé katolikus” vagy (s talán inkább ez): „a pápa a tökéletes katolikus”. Akár az első, akár a második feltételezés a helytálló, mindegy, mert mindkettő arról árulkodik, hogy az illető azonosít egy személyt egy szereppel, illetve magától értetődőnek

tart egy ilyen azonosulást, s ezzel rendkívül sablonos gondolkodásmódról tesz bizonyosságot. Ráadásul a szerepet látja-tartja fontosabbnak, nem a személyt, amit némi tágitással így is mondhatnánk: az intézmény fontosabb számára, mint a személy. – Az pedig, hogy a pápa „eléggé” katolikus, vagy a „tökéletes” katolikus, arról árulkodik, hogy az illető egy funkcióbetöltést tesz meg az igazság mértékévé (egyebek között olyan ez, mintha kilogrammokban akarna térfogatot mérni), illetve hogy az illető „el sem tudja képzelni”, hogy a pápa esetleg lehet nagyon rossz katolikus is, azaz a tekintélyt tartja az igazság kritériumának.

De ezzel már a közhely voltaképpen tartalmánál vagyunk: az így gondolkodó ember számára az igazság (és az igazságra építendő magatartás) kritériuma valami külső dolog, nevezetesen valamely emberi (a pápai) tekintély (amiben az is benne van, hogy az igazságot sablonokba, tételekbe – stílusosan szólva: dogmákba – szoríthatónak tartja, s ezzel együtt végesnek, tehát az ember számára tulajdonképpen problémátlanul megszerezhetőnek és birtokolhatóknak). Ennek a felfogásnak egyenes következménye az engedelmisség eszménye, ebből eredően pedig az irányíthatóság (a „dróton rángatás” értelmében).

Ezzel szemben azt képviselem, hogy az igazságnak vannak objektív kritériumai: a gondolkodás szabályai, és szubjektív, azaz belső kritériumai: a lelkiismeretből fakadó meggyőződés különböző megállapításai; és hogy végső soron, a cselekvés igazságát tekintve, csak a belső hang lehet a mérték és a mozgatóerő: „Az én vezérem bensőmből vezérel” (József Attila: Levegőt!).

Mindamellet e közhely legmélyebb mondanivalója talán mégiscsak más síkon mozog: a végesség dicsérete, a határok közé szorított igazság és jóság magasztalása, pontosabban: a határok közé szorítás ideológiája akar lenni. Másképpen fogalmazva: a radikalitás kárhoztatása, hiszen a közhely nem zárja ki, sőt feltételezi, hogy lehetne a pápánál is katolikusabbnak lenni. De „ne akarjunk tökéletesek lenni”!

IN MEMORIAM: TOTYA

URBÁN JÓZSEF

BOKOR – TOTYA – MISE...

„Aki nem gyűlöli apját, anyját, testvérét... nem lehet a tanítványom.”

I.

A mai evangéliumi részlet gyűlöletet említ. Sokszor hallottuk, ismerjük már jól a magyarázatot: az arám, Jézus anyanyelve kontrasztokban beszél. Ezért a mondatot akár úgy is lehet magyarrá fordítani, hogy „aki jobban szereti apját, anyját..., nem lehet a tanítványom”.

Mégis mintha e magyarázat után is maradna bennünk valamiféle elégedetlenség. Nehéz túllépnünk az erős szó okozta első sokkon? Ki tudja, talán igen. Meg aztán az is van, hogy úgy érezhetjük, ezzel a magyarázattal sem jutottunk sokkal előbbre. Mert mit is jelent az, hogy előnyben részesít, jobban szeret? Meg hogy éppen ezt nem szabad?

II.1.

A figyelmünk talán kevésbé akad meg a felsorolás utolsó elemén – „sőt még saját magát is” –, most mégis innen szeretnék indulni. Mit jelent ez? Hogyan lehet jól gyűlölni, vagy ha úgy tetszik, „nem jobban szeretni, nem előnyben részesíteni” önmagamat?

Az öngyűlöletről HBO híres filmsorozata jut eszembe, a Trónok harca. A Királyvár nevű városállamban a hit követői veszik át lassan az uralmat. Nem egyszerűen bírálják a bűnös életvitelt – szegényekét és gazdagokét

egyaránt –, hanem erőt is alkalmaznak, hogy érvényt szerezzenek a hitnek. Részint jókora furkósbotokkal járnak-kelnek, részint a hitelességükkel megnyerik maguknak a tömegeket. Ez az erejük másik, talán jelentősebb eleme: a tömeg.

A meggyőzés eszköze tehát a szó, mégpedig a tettekben és viselkedésben igazolást nyerő szó. A hit képviselői elsőként magukon kérik számon azt, amit hirdetnek, akár a gazdagokat bírálva is. Ők az elsők, akik szörruhában járnak, vezekelnek, lemondanak a hívságokról és a feslett életről.

Mindennek ellenére a nézőben lassacskán az alakul ki, hogy nem kér az efféle „hitelességből”, bármennyire következetes is a hit harcosainak hozzáállása és magatartása. Túl sok a veszteség. A világ nemcsak büntetlen lesz, de szürke is, élettelen is. A helyes megnevezést kereső néző az ilyesfajta magatartásra végül talán nem is a hitelesség, hanem inkább a fanatizmus, a vakbuzgóság szót használná. Hiteles ez, de ártalmas.

A Trónok harcát azért is említettem, mert – véleményem szerint – azt mutatja nagyon jól, mire is gondolhatnak kortársaink, ha istenközpontú, hívő, teokratikus berendezkedést említik nekik, és milyen lenne szerintük, ha az egyház, a hit, a vallás tenné a rendet. A kereszténységre történő utalások nagyon is egyértelműek a filmben. Nyomasztó, megnyomorító kép tárul elénk: a bűn se jó, de ez még annál is rosszabb.

De térjünk vissza a magunk kérdésére! Hogyan lehet jól gyűlölni önmagam? Úgy is föltehetnénk a kérdést: mik a helyes, a jó hitelesség kritériumai? Hogyan lehet különbséget tenni a „hitelességek” között, ha azt látjuk, hogy önmagában a hitelesség, a következetesség nem elegendő kritérium? Milyen a nem gyilkos öngyűlölet? Milyen a nem gyilkos hitelesség?

2. Menjünk csak tovább a mai evangéliumi szövegben! Jézus azt mondja: „Aki nem veszi fel keresztjét, és nem követ, nem lehet a tanítványom.”

Érdekes szövegváltozatok vannak itt, legalábbis ami a fordításokat illeti. A görögben – és a latinban – így szerepel: „Aki nem veszi fel keresztjét, és utánam jön, nem lehet a tanítványom.” A liturgikus fordítás ezt így adja vissza: „Aki nem veszi fel keresztjét, és (nem így) követ engem...”

Az a benyomásom, hogy többnyire nem figyelünk föl erre a mozzanatra, hanem úgy halljuk a szöveget, mint ami azt mondja: nem lehet Jézus tanítványa az, aki nem

veszi fel a maga kereszjtét, és nem követi Jézust. Aki a tanítványa akar lenni, annak be kell állnia mögé, és vállalnia kell az ezzel járó kereszthordozást.

Ha szó szerint nézzük a szöveget, akkor viszont nem erről van szó, hanem arról, hogy nem lehet Jézus tanítványa az, aki Jézus mögött lépdél ugyan, de nem veszi magára a kereszjtét. Ha így van, akkor igencsak hangsúlyossá válik a keresztfölvétele, a saját keresztfelvétele. A keresztet fölvenni és Jézust követni – ezek együtt kellene a tanítványsághoz. Nem elég Jézus mögött járni, mert ha nem vettem fel a keresztet, akkor nem lehetek a tanítványa. Úgy lehet Jézust követni, hogy fölvesszük a keresztet, a saját keresztünket.

Vajon ez a fajta keresztfelvétel már önmagában Jézus-követés? Vagy pedig a saját keresztfelvétele a Jézus-követés feltétele, vagy pontosabban a Jézus-követés útja: ezen az úton lehet tanulni a Jézus-követést? Izgalmas kérdések lehetnek ezek. Annyi mindenesetre bizonyosnak látszik, hogy pusztán Jézus mögött lépdelve a saját keresztfelvétele nélkül senki nem lesz Jézus tanítványává.

De önmagában a saját keresztfelvétele sem világos kritérium. Ha ugyanis azt keressük, hogy mi is az önmagát gyűlölni tartalma, meg hogy egyáltalán miért is kell gyűlölnie a leendő tanítványnak önmagát, akkor könnyen rátalálhatunk a következő válaszra: azért kell a leendő tanítványnak önmagát gyűlölnie – a saját kereszjtét hordoznia –, mert az „önmagánál”, vagyis itt belül van a bűn, a rossz forrása. Ezt a rosszat kell gyűlölni. Az önmegtagadás, a mortificatio, az önsanyargatás ezt a rosszat akarja kiegyelni az emberen belülről, aztán az emberen kívülről, az emberi kapcsolatokból, az egész világból. Megtisztítani a világot! – Mintha ez lenne a teokratikus berendezkedést és rendet kialakítani akaró mindenféle hozzáállásnak is a programja. És lehet ezt hitelesen csinálni, csak önmagánál kell kezdenie. Itt van hát az „önmagát gyűlölni” alapja – gondolhatnánk. Önmagát gyűlölni, fölvenni a keresztet, fölvenni a belső rossz, meg a sok-sok külső rossz kereszjtét, nem bedőlni a csábításnak, hanem kérlelhetetlenül követni a hitet, a tant, és folytatni a rossz elleni küzdelmet: ez a program!

Ez a program?

3. Jézus nem ilyen képet fest az Isten Országáról. Jézus arról beszél, hogy hagyjátok az aratásig, ott majd elválnak... Jézus azt mondja, hadd növekedjék együtt a búza meg a konkoly. Nem a ti dolgotok, nem a mi dolgunk az elválasztás, az ítélet. Egyelőre jobb, ha azt

figyeljük, hogyan növekszik a termés. Jobb, ha tanuljuk az ámulatot, jobb, ha szemléljük a növekedés csodáját.

A rosszról, a bűnről is beszél Jézus: „menj, és többé ne vétkezzél”. De nem ez az első szava. Előtte befogadja a bűnöst, úgy, ahogy van. Ez az első tette. És ha ez sikeresen megtörtént, akkor mondja neki: „Menj, és többé ne vétkezzél!”

Rossz, ha fordítva van. Rossz ugyanis, ha valójában egy ki nem mondott sorrend azt diktálja: „Menj, és többé ne vétkezzél, én sem ítélek el.” Vagyis ha azt mondjuk: ha nem vétkezel többet, ha vállalod, ha megígéred, ha leteszed a nagy esküt, és úgy is élsz, hogy nem vétkezel, akkor én sem ítélek el.

Ha így van, akkor az irgalom, a befogadás feltétele az élet megváltoztatása, ahol ez a megváltoztatás nem kevesebbet jelent, mint magát a „megváltást”. Ha megszabadulsz a bűntől, a benned levő rossztól, akkor van számodra irgalom és megbocsátás. Döntsd el, mit akarsz!

Ez a szemlélet valójában az önmegváltást hirdeti, és ennek a lehetetlen, megoldhatatlan feladatnak a terhét teszi rá az emberekre. Hiteles? Igen, mert magára is ezt a terhet veszi. De az így értett hitelességből következnek az a fajta önsanyargató spiritualitás, amely nem egyszerűen józan és szikár, hanem örömtelen és keserű, bár kétségkívül kárpótláshoz is jut. Az öröme az lesz, hogy másokból is képes kiegyelni mindenféle örömet, vagyis az, hogy hatalomra tesz szert mások fölött. A hatalomgyakorlás örömét kapja. Beteg lelkeség – beteg világlátás, beteg istenkép – ez, amely látszólag helyre tesz és rendet rak, valójában azonban mindent megbetegít és megöl.

A hitelességek közötti megkülönböztetést lehetővé tevő kritériumokat keresve itt talán rátaláltunk egyre, amely ez lehetne: be tudom-e fogadni a bűnöst; hogyan tekintek a bűnösre?

Hogyan csinálja ezt Jézus? Az evangéliumi beszédhelyzet, az eredeti, nagyon fontos. Ezt a helyzetet kell magunk elé képzelnünk.

Jézus olyan valakivel beszélget, akit „rajtakaptak”. Az illető megszégyenülten áll előttük, a kutató, vizslató, elítélő tekintetek kereszttüzében. Ő a célpont. Az elítélő és megbélyegző szavak és tekintetek dárdaként fúródhatnak belé. A színen egy legyilkolás jelenetét látjuk. Aki középen áll, az is szégyenkezik. Fontos, hogy ő sem tudja kivonni magát ebből a körből. Nem egyszerűen fizikailag van itt tartva. Erőnek erejével, de nem

pusztán testi erővel tartják itt. Ő maga is itt tartja magát, a belső elítélés erejével. Neki ez a világa. Nincs más világa, ahol lehetne. Ez a tér, ez a szociális tér azonos a léte terével: „Ez vagyok én. Itt vagyok. Ez a tér adja meg az életem értelmét, ez adja meg a létem, a valóm tartalmát. Itt nyerek értelmet. Itt tudom kimondani, hogy ki vagyok én.” Nincs más világ. Nem feltétlenül arról van szó tehát, hogy ő belsőleg azonosult valamivel. Hanem az történik, hogy a külső tér, a társadalmilag létrehozott tér egy olyan világot teremt, amely a középén álló világává is válik. Egy olyan valamivé, amiből nincs, mert nem lehet több mint egy. A belsővé tétel ebben az értelemben igaz. Nem azonosult vele, vagyis nem döntött mellette, hanem benne van abban az értelmezési tartományban, abban az értelemmel teli térben, amely értelmezhetővé tesz egyáltalán bármit.

Ezt a teret töri fel Jézus. „Hol vannak...? Én sem ítélek el.” Egyszeriben megszűnik ez a világ. A vádló világ – a való világ, az addig egyetlen valónak érzékelt világ – megszűnik. Nem pusztán szertefoszlik – a vádlók egyenként elsomfordálnak –, hanem áttöri és széttöri az új világ, Jézus világa, a Jézus által megteremtett világ.

Egy új tér alakult ki: „Én sem ítélek el.” És az a mondat, amely ez után következik, ezt a teret, ezt a világot teszi hozzáférhetővé a későbbiekben is: „Menj, és többé ne vétkezzél!” Hogy ez mit jelent (ez a menj, és többé ne vétkezzél), az az előző mondat által teremtett térben nyeri el a tartalmát. Az „Én sem ítélek el” történést kell magunk elé idézni, ha meg akarjuk ragadni a „menj, és többé ne vétkezzél” tartalmát.

Mit élünk át, ha az asszony helyzetébe képzeljük magunkat? Milyen érzések ébrednek bennünk? Szabadság, öröm, távlat, levegő, lélegezni akarok, felsóhajtok, körül nézek, Jézust akarom nézni, a szemét akarom látni, látni akarom a tekintetét, ebben a tekintetben akarok maradni, itt akarok maradni, életet kapok, élek, élni akarok tovább, itt akarok élni. „Menj, és többé ne vétkezzél!” Mit jelent ez most? Azt, hogy a tiéd ez a tér, a tiéd ez a világ. Lehet továbbra is a tiéd. Ne félj, nem múlik el. Ez nem csak most van. Ez mindig van. Ez van mindig. Ez van. Ez a való világ. Az Isten Országában benned van. Az Isten Országában bennetek van. Az Isten Országában köztetek van.

Aki ezt megtapasztalja, az nem pusztán valami rendet tapasztal meg. Aki ezt megtapasztalja, az a valóságot, az igazi létet tapasztalja meg. Aki ezt megtapasztalja, az egészen más értelemben beszél a hitelességről.

A hitelesség itt nem egyszerűen „walking the talk” – azt teszem, amit hirdetek, amit állítok; összhang van a szavaim és a tetteim között –, hanem ennél többet, vagy még inkább valami mást. A hitelesség a valósággal történő találkozást és kapcsolatot jelenti. A hitelesség az, hogy a valóság átalakító módon elérhető a lelkekben, a szívem mélyén. A valóság adja magát, az élet mindig adja magát nekem, és általam a többieknek és a világnak, és átalakít mindent. A valóság, az élet, a közös alap elérhető, itt van, mindig itt van, vissza lehet térni hozzá, és öröm, tágasság, befogadás, közösségvállalás, hordozás, közösség, több és gazdag, túlszorduló élet következik belőle. Ez a hitelesség.

Vajon nem úgy van-e, hogy a keresztem, a saját keresztem hordozása valamiképpen ennek a hitelességnek a megélése? És hogy aki megtapasztalja ezt a fajta hitelességet, az követővé válik?

Ne feledjük! Ahhoz, hogy felfogjuk, miben áll ez a hitelesség, vissza kell térnünk ahhoz az eredeti ponthoz – az eredethez, a forráshoz –, amelyet az előbb láttunk: ahol Jézus azt mondja: „hol vannak...? Én sem.” Ez a beszédhelyzet az a pont és forrás, ahonnan értelmet nyer minden.

Innen, ebből a helyzetből nézve a keresztem hordozása azt jelenti, hogy lehetek, vagyok, ebben a töredékességemben és bűnösségemben is vagyok és lehetek. Elfogadva vagyok, ajándékozva vagyok – vagy még inkább: a lét, az élet mindig ajándékozva van nekem, és ez az életem –, megtartva vagyok. Megyek tovább. Most már így megyek tovább. És szeretném ezt hirdetni, megélni, elé élni másoknak is. Szeretném, ha mások is látnák és tapasztalnák ezt. Hiszen képtelenség nem vágyonom erre!

Az ilyen ember mintegy magamagától tanítvány lesz, követő lesz. Magamagától – értsük helyesen! – azt jelenti, hogy ettől az eredeti és átalakító – új világot teremtő – tapasztalattól. A Jézussal való találkozás tesz tanítvánnyá. A Jézus terével való találkozás, a Jézus által megnyitott térben megmártózás tesz tanítvánnyá. És aki tanítvány, az nem akar mást, mint újra meg újra megnyitni ezt a teret, megteremteni ezt a világot, valósággá – a másik és a másikkok számára is valósággá –, azaz elérhetővé, megtapasztalhatóvá tenni az Isten Országát.

Azt kérdeztük, milyen kritériumok segíthetnek megkülönböztetni a hitelességeket? Itt mintha azt látnánk, hogy ennek a fajta hitelességnek a nyomán élet fakad. Aki ebből a hitelességből él, az nem egyszerűen

erőre tett szert, hogy valamiféle hősie életet éljen. Nem arra kap erőt, hogy ellássa a saját feladatait, a maga által meglátott feladatokat. Nem arra kap erőt, hogy rendet tegyen, és végig vigye a rendrakás nagy misszióját. Hanem életet kap, olyan életet, amely reményt, örömet, távlatot ad; amely meglátja, hogy „ez jó”. Vagyis olyan látást kap, amely részesül a teremtő Isten látásában, a teremtő látásban: abban a látásban, amely nem megállapítja, hogy van ez a jóság, hanem amely képes „elő-látni”, „ki-látni” (a kibábáskodás mintájára) a világból a jót. Teremtő, pedagógiai látás ez.

Az, amit Charles Taylortól hallhattunk a Bokor Nagytáborban, itt érdekesen jelentkezik. Taylor arról beszélt, hogy Jézus látásával kellene látnunk az embereket, ahogyan a szentek is. Mint ahogy a boldognak mondások nem deskriptívek, hanem performatívok, nem leírnak, megállapítanak egy tényt, hanem teremtenek, alkotnak.

Ez lehet tehát az a kritérium, amely megkülönbözteti egymástól a rendrakó, tisztogató, a rossz ellen forduló, erőt és hatalmat gyakorló hitelességet attól a hitelességtől, amely az Isten Országának szelíd, belülről teremtő uralmát idézi fel- és meg.

4. Legyen szabad még egy mondatot mondani az öngyűlölet, a kereszthordozásról és a szenvedés kapcsolatáról! Azért néztük ilyen részletesen ezt az evangéliumi jelenetet, mert azt akartuk megérteni, mit is jelent az apa, anya, testvér stb. gyűlölete, és ehhez annak megértéséből akartunk eljutni, hogy mit is jelent „önmagát gyűlölni”.

A „hol vannak a vádlóid” és „én sem ítélek el”, láttuk, új világot teremt. Szokatlanak tűnhet azt állítani, hogy az „öngyűlölet” abból áll, hogy engedjük a világunkat, a valóságunkat Jézus által meghatározni. Inkább ahhoz vagyunk szokva, hogy fájdalokat, szenvedést kellene vállalnunk Jézusért és az Isten Országáért.

Két meglátást szeretnék elmondani. Az egyik az, hogy a szenvedés kapcsán önkéntelenül is a középen állóra gondolunk először: Milyen szenvedés vár a Jézussal való találkozás után a nyilvános bűnökre? De azt hiszem, érdemes lenne először Jézusra gondolnunk, és azt megnézni, hogy mit vállalt ő annak érdekében, hogy feltörje az bűnöst magába záró világot.

Végső soron ez a magatartása vezetett ahhoz, hogy legyilkolták. Itt, ebben a jelenetben még nem őt célozzák a kézben tartott kövek. De amikor magunk elé képzeljük a történetet, vajon nem középen látjuk-e Jézust? Nem ott látjuk-e, ahol korábban az asszony

volt? Nem ez-e az a hely, amelyet Jézus önként vállal: a bűnösökkel való közösség? Veszélyes hely ez! A bűn miatt az – de vajon mi itt a bűn, miről derül ki végső soron, hogy az a bűn? Nem az lepleződik-e le, hogy a pellengérré állítás, a bűnöstől való elhatárolódás az igazi bűn? És az, aki ezt leleplezi, halálos veszedelembe kerül. Aki közösséget vállal a bűnösökkel, az a szenvedés vállalására is igent mond: magára veszi keresztségét, nem szereti jobban magát, mint a bűnöst, nem szereti jobban magát, mint azt a küldetést, hogy új világot teremtsen a bűnösnek.

Talán ez után lehet a bűnökre váró további szenvedésekre gondolnunk, és ez a másik meglátásom. Valóban olyan könnyű engedni, hogy Jézus szabja meg, mi a világom? És úgy van, hogy azért hív szenvedésre az Isten Országáé, mert magas erkölcsi követelményeket támaszt, és ezzel gátat szab a vágyainknak? Nem éppen azért örömhír-e az evangélium, mert felszabadító üzenet, és nem az derül-e ki újra meg újra, hogy nehéz nekünk, embereknek a szabadság?

Örömteli tapasztalatot szerezni a valódi szabadságról: ez minden gyógyulás útja. És hogy mennyire nehéz ez, az is része mindannak a tanulási tapasztalatnak, amely a gyógyuláshoz tartozik.

Eszembe jut Alvin Toffler egy sokat idézett mondása: „The illiterate of the 21st century will not be those who cannot read and write, but those who cannot learn, unlearn, and relearn.” A 21. század írástudatlanjai nem azok lesznek, akik nem írnak, nem olvasnak, hanem azok, akik képtelenek tanulni, ki-tanulni, és újratanulni.

Lehet ezt pozitívan is mondani: a valósággal való minden új találkozás (learn) azt feltételezi, hogy „ki-tanuljunk”, azaz kilépünk a régi sémáinkból (unlearn), és megtanuljunk az új tapasztalat szerint látni (relearn). Ha ez könnyű lenne, nem beszélénk folyton róla.

És az, hogy nehéz, azt jelenti, hogy szenvedéssel jár. Olykor olyan szenvedés elviselésével is, amelyet a környezet és mások mérnek ránk. Kimaradni a korábbi, a régi szemlélet struktúráiból minden esetben az otthontalanság és a kitaláltság megtapasztalásával jár. „Az emberfiának nincs hová lehajtania a fejét...”

Jelent-e mást a „jobban szeretni apát, anyát, testvért”, mint nem vállalni azt az otthontalanságot és kitaláltságot, amely az Isten Országáé mindig új honfoglalásának következménye? És jelent-e mást az evangélium öröme, mint megtapasztalni, hogy ez a betörés új otthont teremt? Jézus nem öncélú szenvedésre hív, hanem az Isten Országáé befogadására.

És ha ez szenvedéssel jár – ha ennek az újnak a befogadása szenvedéssel jár –, örömteli szenvedés ez, mert gyümölcse az igaz közösség megteremtése, ahol nincs első és utolsó, hanem mindenki otthonra talál, mert lehet, létezhet, élhet.

III.

Keresztényként erre vagyunk hívva. Jézus követése ebben áll.

A Bokor is erre van hívva. Az a hivatásotok, hogy legyetek egyház. Azt kérem tőletek, azt mondom nektek: Legyetek egyház! Legyetek! Kelletek. Lássátok ki a világból és az emberekből a bennük levő jót! Teremtsétek meg Jézus terét, azt a teret, ahol Jézus tekintetével lehet találkozni, és ahol mindenki szabadságra és közösségre, otthonra talál, mert megtapasztalja az igazi valóságot, a maga igazi valóságát. Kell a Bokor!

BULÁNYI GYÖRGY

LEHET-E ODACSÍPÉS NÉLKÜL IS BESZÉLNI?

Tíz leprás megtisztult. A megtisztultak közül egy visszajön, és megköszöni Jézusnak, amit tett érte. Szép. És ez az ember szamaritánus volt. Jézus meg is dicséri érte. De hogyan? Nem akadt más, csak ez az idegen? Mondhatta volna másképpen is. A tanítványok, akik szavait hallják, zsidók és nem szamaritánusok. A tanítványok Jeruzsálemben mennek templomba, és nem a Garizim hegyére.

Olyan ez, mintha én egy szíkatolikus társaságban beszámolnék arról, hogy szóltam tíz embernek, hogy segítsen már egy magatehetetlen, nagy bajban levő családon, de csak egy segített; egy baptista, a kilenc katolikus pedig nem. Ez bizony odacsípés lenne.

Ahogy Jézus szava is az volt. Legegyszerűbb, ha hitelt adunk a szentírás tudománynak: Márk és Máté elbeszélés-változataiban nem szerepel semmiféle szamaritánus. Ez a történet így talán meg sem történt, s Jézus nem csípett oda. Ezért aztán Jézus kapcsán, de nem Jézus terhére, beszélhetek a kérdéstről, melyet mai prédikációmnak címül adtam: Lehet-e odacsípés nélkül is élni, beszélni?

Először is megkérdezem, hogy kivel beszélek, amikor oda akarok mondani valakinek. A politikai ellenféllel, a főnökömmel, a szomszédokkal, kisközösségbeli testvéremmel, a férjemmel/feleségemmel, kiskorú gyerekekkel, felnőtt gyerekekkel, melyikkel? Továbbá azt is megkérdezem, hogy mit akarok elérni azzal, hogy odamondok akármelyiküknek. Végül meg azt kérdezem, hogy vállalom-e az odamondás következményeit.

Kezdjük ezzel az utolsóval. Ha vállalom a Golgotát következményként, akkor mondhatok akármit, nem fogok csodálkozni a következményeken. Csakhogy Jézus sem azzal kezdte meg működését, hogy majd a Golgotán végzi. Mimagunk is úgy vagyunk az életünkkel, hogy békés boldogágban szeretnénk leélni azt, s azzal is akarjuk befejezni. Csak menet közben jutunk el oda, hogy Ha per, hadd legyen per, és hogy Űsd vágd, nem apád. De jó, ha ezeket meg tudjuk spórolni magunknak, meg azoknak is, akiknek a fejükre akarunk csapni, hiszen önekik is úgy jobb.

Próbálok elveket megfogalmazni, felkínálni, melyekhez igazodnia kell annak, aki vallaná a nyolc boldogság hetedikét, amely így hangzik: Boldogok a békességet teremtők, mert az Isten gyerekeinek fogják nevezni őket. Feltételezem most magunkról, hogy mindannyian valljuk, hogy boldogok, akik oda nem csípnek, s ennek következtében felkínálom első elvként: Ha a béke barátja akarsz lenni, mint A helység kalapácsában Petőfinél Bagarja uram, akkor mindenképpen törekedjél a megegyezésre.

A megegyezés elkerüli a Golgotát. A megegyezés figyelembe veszi, hogy nemcsak én akarok élni, hanem a másik is: tehát élek és élni hagyok. Lehet szavalni a Talpra magyart és azt, hogy Akasszátok fel a királyokat, de ennek rendszerint akasztófák a következményei is – akár Világosnál, akár másutt. De haza is lehet menni Kehidára azzal, hogy Kommt Zeit, kommt Rat; magyarul: Majd meglátjuk, hogy mit csinálunk, de egyelőre semmit. Majd közel húsz esztendővel '48 után tudja már Deák Ferenc, hogy feliratot kell küldeni azzal, hogy mindig a király bölcsessége talál megoldást, és lesz kiegyezés. vele magunknak s nemzetünknek Petőfi segesvári és Kossuth turáni sorsát, s leszünk a Haza bölcsé. Ízlése válogatja, hogy királyi érdemrend vagy halál és számkivetés lesz a bérünk.

De ha valaki, mint békesség teremtő akar az Isten gyereke lenni, annak a megegyezés útját kell keresnie. Az érdekek különbözőségének sajátos területén, a politikában is azt. A történelem erre tanít. Rákóczi

kurucai után jön a szatmári béke; béke, mely tart 1711-től 1848-ig, majd másfélszázadon keresztül. Kossuth és '48 után jön a kiegyezés, és 1867-től Trianonig majd félszázadon keresztül – a még szüleim által emlegetett áldott béke: a békében még egy krajcár volt a péksütemény.

De hát nemcsak politika van az életünkben. Vannak szomszédjaink is. Lehet mondani, hogy Istenem, Uram de szépen füttyül ez az én madaram. Mire a szomszéd mondja: Kendé bizony az árnyéka. Mondhatta volna szomszédjának Péter ezt is: Kedves Pál szomszéd, de szépen füttyül a mi madarunk! Ez esetben nem lett volna per, és nem füttyült volna a madár jobbról is, balról is – a bíró zsebének.

Nemcsak szomszéd van, hanem házastárs is. Egy kortárs, ötgyermekes apa mesélte nekem: Tudod, alig várja az ember, hogy megnősülhessen, s ne úgy legyen már minden, ahogy apám meg anyám akarta... csakhogy a feleségem is így volt ezzel. Kemény vallási fegyelemben nevelte az asszonyt a házasságban, de az ennek ellenére – s a feleség dicséretére – kitartott: nem váltak el holtig. Valahogy megegyeztek. Így volt a szüleimnél is: s frigyük kitartott halálig.

És a gyerekekkel is ki kell egyezni? Ott azt hiszem, hogy nem. Ott az a szabály, hogy amíg az én kenyérem eszed, azt csinálod, amit én mondok. Más az, ha a gyerek már kenyérkereső, akkor már dönthet, hogy elfogadja a házi rendet, vagy szedi a sátorfát. Mindezek a megoldások biztosítani szeretnék a békességet; azt, hogy az Isten gyermekeinek mond hassanak bennünket. Mít csinálnak? Törekednek a megegyezésre.

A munkahelyi főnök – ismét külön eset. Egy frissen avatott vezérkari őrnagy mesélte nekem a Gyűjtőben: Mikor Horthy kabinetirodájába kerültem, jelentkeztem a főnökömnél, hogy megkérdezzem, mi lesz a beosztásom. Válasza: én parancsolok, te meg engedelmeskedsz. Világos beszéd volt. Ezért járt a havi fizetés. Maul halten und weiter dienen, azaz befogni azt, amit be kell fogni, és tovább szolgálni – ez volt a reglama. Ennek az alapja is a megegyezés.

A szerzetesek világában felnőtt emberek fogadalommal engedelmességet fogadnak a mindenkori előljárónak. Ez az egyoldalú, az eleve és a leghatékonyabb formája a meg-egyezésnek. Én is ezt tettem. '43 januárjában szenteltek pappá, és csomagoltam, hogy Pestről Sátorlajújhelybe menjek tanítani. Ugyanez év nyarán megint csomagoltam, hogy onnan Tatatóvárosba utazzak. Egy év sem telt bele, és csomagoltam, hogy

Debrecenbe menjek. Majd elbógtam magam, de csomagoltam. Ott ki se csomagoltam, csak pót vizsgáztattam, s mentem Balatonlellére tanítani, s onnan vissza, Debrecenbe.

Később meg jött tíz év, akkor semmit sem kellett csomagolnom. Csomag nélkül utaztattak a Fő utcára, onnan a Markóba, a Markóból a Gyűjtőbe, a Gyűjtőből a Fő utcára, megint a Gyűjtőbe, onnan meg Vácra. Aztán megint a Gyűjtő, majd Márianosztra. S mindezt engedelmeségi fogadalom nélkül, csak azért, mert úgy kellett – ha tetszett, ha nem. Megegyeztem velük, mert ők voltak az erősebbek. Miért? Mert ilyen az élet. Még arra is vigyáztak, hogy öngyilkos se legyek. Ki kell bírni az életet fogytáig, ha egyszer életfogytiglanra ítélték. Ezt főleg ma tudom. De csak akkor, ha azt akarom, hogy az Isten gyermekének lehessen nevezni engem is. Istennel is meg kell egyeznem.

Azért még mondok valamit, hogy a címről is beszéljek. Se feleségem, se családom, csak közösségem van, s ha életemnek címet adnék, akkor ez lenne a cím: Életem a Bokor. Hogy én Bokorban miket mondtam, amikkel odacsíptem, azt ők jobban tudják, mint én, mert én nem akarok sohasem nekik odacsípni. Ez nem jelenti azt, hogy nem is teszem, csak azt, hogyha teszem, akkor nem akarva teszem. Annál jobban tudom, hogy testvéreim, mikor csípnek oda nekem. Ritkán. Még vagy hatvan évvel ezelőtt mondta az egyik Bokor-tag nekem Debrecenbe: Neked könnyű aláztatod lenned, mivel mindenki elismer.

De nem mindig, s ezért én is megkapom a magamét olyankor, amikor nem akarnak elismerni. A példa, amelyet elmondok, mutatja, hogy minő érzékeny állatfajta az ember. Valamikor, vagy negyven éve, panaszkodtam egyikünknek valami sérelmemről, s utána egy kérdést tettem fel neki. Így hangzott: Hát mondjad: túlérzékeny volnék én? S engem megértő válasza ez volt: Bizony, túlérzékeny vagy.

Hát erre a túlérzékenységre tudok egy jó példát. Évtizedek távolságában kétszer is hallottam ezt a kitélt: Hát nem akarod megérteni, hogy – s következett valami folytatás. Az első esetben még válaszoltam rá. Ezt: Semmi mást sem akarok jobban, minthogy megértsem azt, amit mondasz. A második esetben már csak elnémultam. Ennek kapcsán mondom most a békességet megőrző második elvet: A sértésekre, s az olyan szavakra, amelyeket sértőeknek érzek, az a legjobb válasz, ha elhallgatok. Tehát nem kell mindenre válaszolni, különösen akkor nem, ha nem is igényelik, hogy válaszoljak. Aki engem szeret,

esetleg meg fogja érezni a csendből, mely szavai nyomán támad, hogy valamit elrontott, hogy hibázott. Ha pedig válaszolok, és visszautasítom, amit mondott, abból viszontválasz lesz: majd magam is kedvet kapok a ríposztra, s ez már maga a veszekedés. Jobb tehát az elnémulás.

Ha visszagondolok életem nagyobbik felére, szerzetességem 71 évére, nem emlékszem, hogy valaha is veszekedtem volna. Persze ez rendtársaimat és a Bokor tagjait is dicséri, hiszen a veszekedéshez kettő kell. Most mondok egy mondatot, melyet ezekben az évtizedekben – tudomásom szerint – soha ki nem mondtam. Ezt: kikérem magamnak. Az elmúlt évben vettem fel egyik rendtársamnak egy teológiai problémát, melynek nem volt személyi éle, csak elvi. Ez volt: Ha Te volnál a Jóisten, Te tudnál örülni annak, hogy Árpádházi Boldog Margit öngyötrései következtében 26 éves korára tüdővészben elpusztította magát? Ez volt a válasz. Te mindenkinél okosabb akarsz lenni, ezért hagyott ott – és itt mondott egy nevet, melynek viselője elhagyta a Bokrot. Vége lett a beszélgetésnek, mert elnémultam. Fiatalabb volt, tanítványom volt. Méltóságom alatti lett volna – bármit is mondanom. Nem vagyok biztos benne, hogy értékelte hallgatásomat. Lehet, hogy azt gondolta, hogy igaza volt. Mindegy, a békességet, legalább is bennem, megőrizte, hogy elhallgattam.

Akkor sem válaszoltam semmit, amikor nekem mondták, hogy kikérem magamnak, pedig ez közösségben hangzott el. Válasz volt ez egy mondatomra, mely így hangzott. Ha így tennék, ez azt jelentené, hogy visszabutulnék hatvanöt év előtti, Jézust még nem értő szintemre, amikor még hajlandó voltam kimenni tábori lelkésznek a Donhoz... Magára vette, amit a magam elbutulásáról mondtam. Lehet, hogy igaza volt. Azt hiszem, hogy nemcsak a verekedés, hanem a veszekedés is jézuselőtti és jézusalatti szint. Elkerülendő. S van fegyverünk hozzá. S ez a fegyver: az elnémulás, annak egyik formája az, hogy nem állunk ellen a gonosznak, hanem ha megütik jobb orcánkat, oda tartjuk a másikat is.

Lehet-e odacsípés nélkül beszélni? – ez volt mai szövegem címkérdése. Sajnos, nem ez a válaszom. Valaki, akit nagyon szeretek, s aki engem nagyon szeret, mondta egy alkalommal, hogy azért vagyunk ilyen kevesem itt, Adyiligetén, mert ostromozom azokat, akik hallgatnak. Mivel? Ostorral? Nem. Hanem azokkal a szövegekkel, melyeket Jézus nevében el kell mondanom. Melyeket, ha nem mondanék, akkor értelmetlennek látnám, hogy kijöjjenek ide. Melyek ezek?

Hát az egy dénár, az osztózás meg a vagyonközösség, amiket Jézus tanított, amit Jézus a Tizenkettővel gyakorolt. Az ilyesfélék. Mindaz, ami a húsunkba vág, aminek következtében azt érezhetjük, hogy még nem tettünk meg mindent, amit tanított nekünk. Ha ezeket nem mondanám el, akkor azt érezném, hogy valamit elhallgatok abból, amit Jézustól tanultam, megértettem.

Ebből meg az következik, hogy nem lehet mindenben megegyeznünk mindenkivel. Jézus nem egyezett meg a főpapokkal, az írástudókkal, a vénekkel. Ezért került a Golgotára. A békességre kell törekednünk, hogy Isten gyerekei lehessünk. De nem minden áron.

Hát – tudomásom szerint – ezek az én odacsípéseim, s ezekből aligha fogok kinőni. Azért nem, mert nem is akarok. Ámen.

KOVÁCS LÁSZLÓ

KARD VAGY KERESZT?

Köszöntelek Benneteket a Virágok vasárnapján: Az Úr legyen veletek!

Az ország, de tágabb világunk is választási lázban ég. Sorsdöntő lépésekre figyelmeztetnek a világ urai. A gyermekeink, unokáink jövőjéről szavalnak a szónokok.

Valóban a jövőnkéről kell döntenünk! A választás tétje: A kard vagy a kereszt? Egy eszökről van szó, csupán attól függ, hogyan vesszük a kezünkbe ezt az eszökt. Megragadjuk kardként és szúrunk vele, vagy hagyjuk kifeszíteni a karjainkat a keresztgerendára.

Vizsgáljuk meg lelkiismeretünket, hogy mi melyiket választjuk: A kardot vagy a keresztet?!... Bánjuk meg bűneinket!... Szeressen minket a mindent adó Isten, bocsássa meg bűneinket és vezessen minket - ha kell - jobb belátásra.

Ének: Kyrie...

Imádkozzunk! Istenünk, a gondolkodó ember előtt tiszta nyilvánvalóság, hogy életadásra és nem az élet elvételére teremtettél minket. Ha válaszút előtt állunk, mégsem az életodaadást, hanem inkább más életék elvételét választjuk. Segíts abban, hogy ne csináljunk a

keresztből kardot, hanem vállaljuk - ha kell - a kard helyett a keresztet, aki élsz és szeretsz.

Evangélium Jn 12,12-19.

Kard vagy kereszt?! Miről is beszélek? Micsoda alternatíva e?! Normális ember nem választhatja az akasztófát! Micsoda perverzitás!

Itt van ez a virágvasárnapi bevonulás. Ezt Jézus szervezte. A szamarat is, a menetet is. Akik le akarták állítani őt, azoknak kijelenti, hogy ha a tömeg elhallgat, a kövek fognak beszélni. Miről fognak beszélni?

1) Izrael királya

Jézus tudta, hogy ez a húsvét lesz az utolsó az életében. A tanítványainak még azt mondogatja, hogy nem, nem megy fel Jeruzsálembe. Aztán mégis nekiindul.

Az egész országból kisebb nagyobb csoportokban érkeznek a zarándokok, a 12 éves kortól minden férfiember számára kötelező zarándoklatra.

Az első hírnökök már jelzik a főpapoknak, hogy a Názáreti is úton van. Sőt, a város fölött zokog, és a különféle csoportok csatlakoznak hozzá.

Jelentik azt is, hogy teljesen egyértelmű a szándéka. Ki ne tudná, hogyan vonult be Dávid, királyként a Szent városba?! Szamárháton, a szamár egy éves csikóján, melyen még ember nem ült.

Jézus ne tudta volna, hogy mit csinál? Akarata ellenére ültetik fel a csikóra?! Ha nem tudná, a tömeg szószólói már harsogják: „Hozsanna! Áldott, aki az Úr nevében jön!” Ki jön? „Izrael királya!” „Dávid fia!”

Eljött hát az a pillanat, amelyet Zakariás próféta megjövendölt. Itt a Messiáskirály, népével bevonul a Fővárosba, hogy elfoglalja trónját Sion hegyén, és bemutassa az áldozatot a Templom áldozati oltárán.

Kereszt?! Ki beszél itt bitófáról? Aki megérkezett a Szent Városba halhatatlan, hisz halottakat támaszt. Ő az élet és halál ura!

Pillanatokon belül elmondja majd beszédét az elnyomott néphez, és kivonja a szabadság kardját hüvelyéből, és megindítja Izrael felszabadító hadjáratát. A nép már szedi ki a rejtekből a lezsírozott kardokat, töröket! Krisztusi királyság

A jeruzsálemi bevonulás nem lehet kitaláció. Ha nem, akkor micsoda?

Jézus nyilvános működése kezdetén a pusztában megélt három kísértést. Az egyik az volt, hogy az ördög felvitte őt egy magas hegyre és megmutatta neki a világ valamennyi országát és azok gazdagságát. Mindezt az ördög felajánlja Jézusnak, ha leborulva imádja őt.

Jézus nyilvános működésének végére ért, ez számára nyilvánvaló volt. Most azt a kísértést, amit akkor megtagadott, most revideálja, megváltoztatja?! Belátja, hogy nincs más mód a világ fölötti uralom megszerzésére csak a kard? Hisz ezt várja tőle az elnyomott nép, ezt várják a nép vezetői is.

Ha csak pillanatnyi megingás is volt ez Jézus részéről, ki csodálkozhat azon, ha a kereszténység történetében szinte megingathatatlanul érvényesül a Kard eszméje, a Golgota keresztjének árnyékában is. Mert a Kereszt csak egy vallásos megoldás a csúfos vereség enyhítésére. Ha már a Messiás meghalt a kereszten, ez csak látszólagos kudarc, mert végül is

- Pál szerint - ezzel váltotta meg a világot!

Ami pedig utána történt, az ám az igazi siker! A keresztény királyság maga az „Isten királysága”, az Isten országa, a világhódító kereszténység világgraszoló nagy sikere. Tudható, hogy a „trón és az oltár” szövetsége nélkül a Keresztre feszítettnek már emléke sem élne, legfeljebb a történelem lapjain lábjegyzetben, kis szektavezéreként.

2) Keresztény Európa

Az ország és országok lázban égnek. Sorsdöntő lépésekre figyelmeztetnek a szónokok. Élet vagy halál? Ez itt a kérdés! Gyermekeink, unokáink jövője, a kereszténység és a keresztény Európa jövője a tét.

„Talpra magyar, hí a haza, itt az idő, most vagy soha!” A hazát meg kell védeni, a kereszténységet meg kell védeni! KARDDAL akár!!! De mindenképpen a kereszténységnek elkötelezett politikusok fegyvereivel, akik a keresztet markolják és használják kardként.

Kicsi Bokor! Nevetséges kis szekta vagy azzal a hiteddel, hogy te inkább a Keresztet, a halálig menő szeretetet választod életed megoldásaként, és nem a Kardot, az idegengyűlöletet, az ellenség legyőzését és a felette aratott diadalt. Ne zavarjon, ha ők sokan vannak, és eufórikus lázban égnek a hazáért és a „kereszténységért”. De jó lesz vigyázni! A láz ragadós, és halálos is lehet.

— Egy aprócska tényt azért ide biggyesztenék a végére. Jézus a Templom főterén nem húzta ki a véres

kardot, a Getszemáni kertben pedig a letartóztató pribékeket kaszabolni akaró Péterre ráparancsolt: „Tedd hüvelyébe kardodat, mert aki kardot ránt elő, az kard által vész el!” (Mt. 26,52). A Főtéren aztán arról beszélt Jézus, hogy a búzamagnak a földbe kell kerülnie, el kell halnia, hogy sok termést hozzon. Ő maga pedig nem Kaifásra és nem is Pilátusra adta le a voksát, inkább vállalta a halált: A KERESZTET!

Kovács László prédikációja elhangzott a Bokorportán 2018. március 25-én.

BENE ÉVA

AZ ELSŐ TALÁLKOZÁSOK

1961 tavaszát írjuk. Pécelen dr. Halász Endre a plébános. Én 10 éves vagyok. Hagyományos katolikus család első szülötte. Minden vasárnap a 9 órás gyerekmisére járunk húgossal. Annak érdekében, hogy a szentmisén rendesen viselkedjünk, édesanyám húga is arra a szentmisére jár, és a kórusról figyel bennünket.

Ekkor a szentmisén megjelenik egy középkorú, szemüveges, borzasztóan lassan és vontatottan beszélő pap, Gyurka bácsi.

A gyerekek nagy többségének problémát jelentett Gyurka bácsi személye. Nekem is.

Szüleim a reggeli 7 órás misén vesznek részt. Édesanyám azért, hogy a vasárnapi ebédidőben elkészüljön. Azonban, hogy viselkedésünk megfelelő legyen édesanyám húga felügyel ránk. Ez képezte a felügyeletet, és a figyelem próbája pedig az volt, hogy hazaérkezéskor el kellett mondani, hogy miről szólt a szentbeszéd.

Bandi bácsi beszédeit sem mindig sikerült zökkenőmentesen visszaadni, na de Gyurka bácsi beszédei minden erőnket meghaladta. Már az úton hazafelé kezdtük rendezni gondolatainkat, sokszor nagyon csekély eredménnyel. Hazaérkezéskor, az átöltözés után jött a kérdés, mi volt a mai prédikáció. Meséljete! S ilyenkor jött a szenvedés, a találgatás vagy a mély hallgatás.

Szüleink ekkor segítő kérdéseket tettek fel, hogy mi volt az olvasmány, szentlecke vagy az evangélium. Hátha erről valami csak az eszünkbe jut. A feszültség nőtt, egymásra vártunk a húgossal, szóval ez a hazaérkezés

utáni fél óra mély nyomot hagyott az életemben. Kizárólag a pénteki hústilalomról szóló beszéde nem jelentett problémát. Még a mai napon is fel tudom idézni a túrós palacsintára vágyakozó és a húst nem szerető fiúról szóló történetet.

A következő találkozás 1972 körül történt, nagycsütörtökön, Pécelen. Ezekben az években kezdtem arcról megismerni a Bokor prominens tagjait. Hatalmas erővel hatott az egész templomi közösségre Bandi bácsi azon bejelentése, hogy lesznek olyan emberek, akik a nagycsütörtöki szertartások után jönnek, és reggel 5 vagy 6 óráig imádkoznak, elmélkednek és virrasztanak. Bandi bácsi a felnőtteket és a fiatalokat is buzdította, hogy minél többen vegyünk részt ezen az alkalmon.

Az év többi napjain Bandi bácsi csoportokat szervezett, s mindenhol gyerek, ifjúsági és felnőtt találkozásokon tanította a KIO-t, amiről persze nem tudtuk, hogy ez a KIO.

A 70-es évek második felében - nyáron - Bandi bácsi szervezett egy ifjúsági lelkigyakorlatot Tárnai Imre bácsihoz. A háziasszony Bisztrai Évike volt. Ez volt életem első lelkigyakorlata. Így kezdődött. Ezek az élmények, mind jelentősen meghatározták gondolkodásomat. Férjem megtérése Bandi bácsi, majd később Gyurka bácsi, a közösségem, barátaim, és az általuk hirdetett tanítás nélkül nem valósult volna meg.

FARKAS ISTVÁN

EKKOR KÖVEKET RAGADTAK...

„Mózes azt parancsolta nekünk a törvényben,
 hogy kövezzük meg az ilyeneket. Hát te mit mondasz?”

Jn 8,5

Az emberi erőszak az eredendő bűn – mondta Szepes Mária a Hegyi Bélával készült interjútban. Megdöbbenett majd elgondolkoztatott ez a kijelentés. Pedig milyen egyszerű és mennyire igaz, ha őszinte tudok lenni magamhoz. Másoknál ez mindig nyilvánvaló. De az, hogy ez az erőszak ott van még a legemberibbnek hitt dolgaim kellős közepén is akkor érttettem meg, amikor egy kedves barátom azt mondta: a válaszok kövek, amikkel a másikat, a kérdezőt megkövezzük. Persze ezt nem a törtek szorzásának problematikájára mondta és nem is a krumplisztésza fűszerezésének kérdésére. Az alapvető, a belső, a lényegünkre vonatkozó kérdésekre adott válaszainkra mondta.

Mi a baj a válaszokkal? A látás hiánya. Az együtt-látás hiánya. A látás nélküli ítélet: ez a jó és ez a rossz. ”Mindenki tudja, hiszen bele van írva mindenki bölcsőjébe.” És így neveltek fel, és így neveljük fel a gyerekeinket. Mond meg hogyan van ez meg az! Gyere, megmondom! És ha fiatal, elhiszi. Ha idős, csak mosolyog a válaszon és fel sem teszi a kérdést. Hogy lehet elviselni azt, ha valaki látja ezt a borzalmat, ami az élet? - kérdezte egy kedves fiatal barátom. Hálát kell adni érte, hogy látod. Meg kell köszönni a látást. Ez a valóság – egyik oldala. Ezt látni már a mennyek országába vezető út első lépcsője. Elviselni? Hát, az nehéz. De ez a látás, ha sikerül újból és újból felújítani, elkezd átalakítani belülről. Majd megindít. Az egyiket adakozó kézzel a nélkülözők felé, a másikat nyitott szívvel a szenvedők felé, a harmadikat tiszta fejjel a törvénykezők felé. És a negyediket mindazok felé, akik szenvednek ettől az első megpillantástól. Nem az erkölcsi törvények miatt, hanem a ráébredés fájdalma miatt. Ez az élet? Igen. Ez az élet egyik oldala. Itt még az Isten is szenved – szenvedett. Ez egy ilyen hely. Nem a Paradicsom. Persze sok olcsó vigaszt, érzéstelenítőt kapni az árusoknál. Kell?

A válasz kő. Kiveri a szemet, még mielőtt láthatna. Az én válasza egy másik ének. Vak vezet világtalant. És

mégis, a hazug, az én válaszai ébreszthetik az igazságra – ha szerencsés. Ha újra és újra kérdez, ha újra és újra elhisz. Ha mindent elhisz, egyszer csak rájön a vakságára és elkezd a saját szemével nézni. Mint a könyvek esetén. A Könyv az csak egy könyv. Miért nem az összes könyv igazsága? És akkor mind becsukódik, és kinyílik a szem. És ott a Válasz. A borzalom egyik oldalról. És a szentség a másiktól. A létezés borzalma és szentsége.

Itt, ebben a borzalomban létezem. Vagyok. Élek. Minden pillanatban éltetek. Es gibt – mondja a német: Az adja – vagyok. És figyelem vagyok: látok. Már emlékszem azokra a finomságokra, amiket elfelejtettem a sötétségben. Rajtam a palást. Eszem, együtt azokkal, akik látni szeretnek és azt, ami táplál, amit szeretek. Aztán megint elsötétül minden, mert nyitott szemmel nem látok mást, mint amit mindenki lát. De az íz megmarad. Éhezem és szomjúhozom, mert már emlékszem. És újra látok, figyelek. És újra vak vagyok és szenvedek tőle. De lassan megérzek egy tengelyt, ami csak akkor érzékelhető, ha látok. Ott van különben is, de nincs hozzá érzékszervem. A fejem már tudja, de az semmit sem ér. Nem indít meg, mert nincs ereje. Meg kell nyerni azt a részt is, ami erővel rendelkezik. Ha a fej lát, hall, emlékszik, a szív megindít és viszi magával az együtt-működő testet. Ha együtt vannak. Ha együtt-működnek: Vagyok. Élet vagyok. Az adott élet vagyok. Ez az igazság. Ha...

Hogy vagy? – kérdezi egy ismerősöm. Várj csak egy pillanatra - válaszolom -, most éppen nem érzem hogy vagyok, de mindjárt elmúlik.

Zugló, 2011. március 10.

MIKLOVICZ LÁSZLÓ

HOMÍLIA...

ApCsel 4,8-12, 1Jn 3,1-2 Jn 10,11-18

Köszöntés...

Mottó: A jó pásztor nem terel, hanem vezet!

Jó Pásztor vasárnapján az egész világon a papi, lelkesi, szerzetesi hivatásokról emlékezünk meg. Imádkozunk, hogy a Jézusban hívő népnek mindig legyenek alkalmas vezetői. Persze az imádság nem azt jelenti, hogy megmagyarázzuk a jóistennek, hogy kevés papunk van és importáljon már valahonnan, hanem szeretettel és

biztatással veszünk körül azokat testvéreinket, akikben látjuk a szolgálat és az elkötelezettség csíráit.

Itt álljunk is meg egy kis értelmezés erejéig. Amikor a papi-szerzetesi-lelkészi hivatásokról gondolkodunk és Jézus tanítására akarjuk visszavezetni az egyház gyakorlatát, szembesülhetünk azzal, hogy valójában

Jézus nem papokat képzett, hanem tanítványokat gyűjtött. Azzal bízta meg őket, hogy ők maguk is tegyenek tanítvánnyá minden népet. Mint ahogyan ezt olvashatjuk Máté és Márk evangéliuma végén. Ráadásul ezt ingyen tegyék, nem úgy, mint a béresek, akik bérért dolgoznak és ennek megfelelő az odaadottságuk.

Tehát nem az volt Jézus pasztorációs módszertana, hogy legyenek néhányan, akik nagyon értik, miről is van szó és ők tanítják a nagy többséget, akik az idők végtelenségéig tanítványok maradnak és sosem lesz belőlük tanító, aki tovább adja a jó hírt. Jézus elgondolása szerint minden őt követni akaró embernek szóba kell állnia azzal, hogy egy életen keresztül tanulja a szeretet tant és ugyanakkor el is kell mondania a felebarátainak a boldogító felismeréseit. Azaz tanítja az ember testvéreit, felebarátait. Ezzel kell, hogy tele legyen a szíve, lelke, elméje, hiszen ahol a kincs ott a szíved. Talán a magyarországi statisztikai adatokat is megemlíthetjük, ami a papok és hívők arányát illeti. Egy papnak hány embertársával kellene foglalkozni? Országos viszonylatban kb. 3000-fővel. Ha figyelembe vesszük azt is, hogy a pap testvéreink többsége idős és gyakran betegségekkel küzd, és egyébként sem tud napi 24 órát pasztorálni, akkor bizony elég kilátástalan az Isten országa kibontakozása hazánkban.

De hozzátehetjük, hogy egész Európában ugyanez a helyzet. Tehát jól gondolhatta a názáreti Jézus, hogy minden tanítványának kellene tanítói ambíciókat is táplálni magában, ha komolyan követni akarja őt. Persze nem arról van szó, hogy a papság intézményét meg kellene szüntetni, hanem arról, hogy minden keresztény embereknek dolga az Isten Országá hirdetése. Ehhez a feladathoz azonban fel kell zárkózni: alaposan ismerni és érteni kell Jézus evangéliumát és érzelmileg is azonosulni vele. Az egyházunknak is

komoly mulasztásai vannak ezen a területen, hiszen a hívők tömegeit arra szocializálta, hogy csak tanítványok legyenek és legfeljebb tetteikkel tegyenek tanúságot az Isten Országáról. Még a fülembe cseng a 3 évvel ezelőtti egyházmegyei zsinat egyik fő kérdése: Hogyan töltheti be az eh. a hegyre épült város szerepét manapság? Úgy hogy a tagjai jól képzett, odaadott szívű, szóval és tettel tanúságot tevő felnőtt keresztények. Közösségi szempontból még valamit meg kell említenünk: a szociológia, a társadalomtudomány nem ismer vezető nélküli közösséget. Ennek a személynek a közösség megalakulásakor nagy szerepe van, később egyre inkább csökken, amikor a tagok már elsajátították a célkitűzéseket. Jézus gyakorlata is bizonyítja ezt: három éven át képezte a tanítványait, majd ugyanazt a feladatot bízta rájuk, amit maga is küldetésének tudott. A tanítványoknak is össze kell gyűjteniük a maguk tanítványait és ugyanúgy küldeni kell őket is.

Ha a mai evangéliumi képet alkalmazzuk az elmélkedésünkre, akkor azt mondhatnánk, hogy a fejlődésünk iránya a jézusi minta szerint a pásztorkodás, a jó iránymutatás, a bátor és hiteles elől menés, a jó szóval bátorítás, a hívás majd a küldés.

Érdemes megnézni, hogy milyen a mi Jó Pásztorunk, Jézus! Így érthetjük meg azt, hogy milyennek kell lenniük az Ő egyházában a pásztoroknak. Erre is példát adott valamennyiünknek.

A jó pásztor kedvenc képe volt az ősegyháznak. Ha azonban ennek a kifejezésnek a helyes értelmezését keressük, félre kell tennünk a romantikus, szentimentális elképzeléseinket, amelyek a képhez az évszázadok folyamán hozzákapcsolódtak. Az evangéliumi szöveg szerint Jézus az igazi Pásztor. Benne valósul meg mindaz, ami a pásztorra a szó teljes értelmében pásztorrá teszi. Nem azt mondja az evangéliumi szakasz, hogy Jézus küldetése, magatartása hasonlít a jó pásztorhoz, hanem hogy Ő az igazi pásztor. A pásztor nem önmagáért van, nem is juhok vannak a pásztorért, a pásztor van a juhokért. Életét is adja. Nem úgy, mint béres, aki önmagának él, életének értelmét önmagában, saját érdekében és saját hasznában keresi. Nem oltalmaz veszély esetén, hanem menekül, önmagát menti. Hiába jön pásztor köntösben, hiába jön Jézus nevében.

A jó pásztor törődik a juhokkal, nevükön szólítja, mert ismeri őket, és a juhok is ismerik. A kölcsönös ismerés fontossága sokszor elkerüli figyelmünket. A személytől személyig érő oda vissza kapcsolat! Az ismerés nem elméleti tudás, amikor az ember tudja, kicsoda Jézus Krisztus, és mit tett, hirdetett. Az ismerés egzisztenciális megragadottság, életünk legfontosabb része. Ha ott élne egyházunkban a mélységes kapcsolat a tagok és Jézus, a közösségek tagjai és vezetőik között... bizony hatásosabb lenne a tanúságtévő erőnk!

Jézus a „más akolban lévő juhokról” is beszél. Isten Országában minden embernek helye van. Jézus elkezdte a munkát, amit a mindenkori tanítványoknak kell folytatniuk.

Csak az elkötelezett, Jézus mintájú közösségek és vezetőik lesznek képesek a művet tovább vinni. „Életét adja juhaiért”. A rövidke szakaszban ötször fordul elő ez a kifejezés. Lemondás, áldozatvállalás nélkül, ha kell, a legnagyobb áldozat vállalása nélkül nem megy! Jézus azért jött, hogy egy másfajta étellel ismertessen meg bennünket. Az egymásért vállalt áldozat, a szeretetkapcsolatok elevenen tartása, az odafigyeléssel a kisebb nagyobb segítő szolgálatokig ezek fogják éltetni a jézusi közösségeket.

Ismerem-e, követem-e Mesteremet, Jézust? Biológiai ételéből mennyit áldozok fel a szeretet életért? A tanúságtételt, az Ország szervezését másoktól, esetleg csak a papoktól várom?

Kívánom is a kedves testvéreknek, hogy jó válaszokat adjanak ezekre a kérdésekre és életük kövesse is ezeket a válaszokat, mennyei Atyánk öröme és embertársaink hasznára.

FARAGÓ FERENC

TANYAI SZILÁNKOK...

Sokszor nem a *kimondhatót* mondjuk ki, hanem a *kimondhatatlant*.

...mert mindig egy olyan vonat után szaladunk, amit már régen lekéstünk.

Az *észt* már felfedeztük, de az *ostobaságot* még nem.

A határ átlépéséhez végtelenül *kevés* kell, mégis ez a *legtöbb*.

A *vallási* kérdésekre nem mindig *vallási* a válasz.

Életünk nagy része azzal telik, hogy kiigazítsuk a mások rólunk alkotott képét.

Életcél: meglátni azt, amit még senki sem látott meg!

Nem érdemes lebontani azt a falat, amely mögött egy másik fal van.

Előrelát, aki hátra is néz.

Csak egy hiteles forradalom van: *a másként gondolkodás*.

Az *emlékezés* harcol a felejtés ellen, de a *felejtés* nem felejt.

Ha az értéktelen nem az érték helyén áll, akkor még nincs okunk az aggodalomra.

Talán a becsületet nem lehet túlbecsülni.

A világ megismerhető, de félre is ismerhető.

Napi aktualitás. Nem vagyunk meggyőződve a meggyőződéseinkről.

Az egészség végül is beteggé tesz...

Minden nagy ember a népből származik, de csak kevesen élnek köztük.

A világot nem elemeiből lehet megérteni, hanem rendeltetéséből.

Nem a hiány szüli a sóvárgást, hanem a jólét.

Ami az emberben belül nem történik meg, az nincs is.

...s vajon, mit tud a *nappal* az éjszakáról, s az *éjszaka* a nappalról?

A legszentebb és a legbűnösebb ember, akikkel valaha is találkozhattunk, azok mi magunk voltunk.

Nem *szívességből* kell cselekedni, hanem *szívesen!*

Jó lenne, ha ott tartanánk, ahol a régi bölcsek tartottak.

A történelem igazi értelme sokkal inkább az *eljövendőben* van, mint a *múltban*.

Totális ateizmus: már az Ördög sem hisz Istenben.

A *hasonlóság* különbözik, a *különbség* hasonlít.

Nem a művész találja ki a művészetet, hanem csak rátalál.

A sors, amivel megáld, azzal ver meg.

Ahol sok a gazda, rossz dolga van a szolgának.

Mit törődünk az idővel, ha a végtelen az otthonunk!?

Az ember nem a világban van, hanem szerves része annak.

Csak hízelegünk a jövőnek, a múltat már nem méltatjuk.

Minél jobban figyeljük önmagunkat, annál hamarabb kicsúsznak a markunk közül.

Az Isten utáni vágyunk is Istenből ered.

Csak egy kiválasztottság van: mindenki kiválasztása.

Isten felfogható, ám nem birtokolható.

Teherről általában csak akkor szoktunk beszélni, ha az a mi vállunkat nyomja.

Saját korlátjainkban kapaszkodunk, míg mások korlátjai akadályt jelentenek.

In memoriam S. Freud. Hallani sem akarunk a tudattalanról, de a tudattalan mindent hall.

Más *hasra* esni és más *hanyatt* esni.

Mindig, minden mindenre *jó*. - Mindig, minden mindenre *rossz*.

Lelkiállapot. Van úgy, hogy a *külső* zajtól nem hallani a belső csendet és van úgy, hogy a *belső* zajtól nem hallani a külső csendet.

Mindig a *legnehezebb* kérdésre keressük a *legkönnyebb* választ.

A Sátán mindig hazudik, legfőképpen, amikor igazat mond.

Talán a *látható* dolgok miatt nem látjuk a *láthatatlant*.

Általában nincs olyan jelentős tudásunk, hogy megtudjuk, hogy milyen jelentéktelen a tudásunk.

Az élet mire való? – Jórávaló!

Ha elferdítjük a *múltat*, a *jövő* hajlik meg.

Legnagyobb hiba önmagunk hibáinak meg nem ismerése, be nem ismerése és el nem ismerése.

Nincs olyan pont, ahonnan ne lenne *felfelé* és nincsen olyan pont sem, ahonnan ne lenne *lefelé*.

Csak az tudja megérteni, hogy vannak álmaink, akinek vannak álmái.

Ha a jövőbe nézünk, akkor egy *biztos*, hogy ebben nincs semmi *biztos*.

Istenhez önmagunkon, majd a másikon át juthatunk.

Csak az tud hazudni, aki tudja az igazságot.

Sok dolog *már* időszerű ugyan, de *még* nem jött el az ideje.

Az igazság feltehetően mindig vízszintes – mert nem lejt semerre.

Vannak *méltán*, és vannak *méltatlanul* elfelejtett gondolkodók...

Pesszimizmus. Nincs olyan *rossz* helyzet, amely ne válhatna még *rosszabbra*. – Optimizmus. Nincs olyan *jó* helyzet, amely ne válhatna még *jobbba*.

Zárójelentés: a halál oka hipochondria.

...mert sajnós mindent és mindenkit alul lehet múlni.

Politika az a tevékenység, amely megakadályozza az embereket, hogy beleszólhassanak az őket érintő fontosabb dolgokba.

A történész a múltból jósol.

...mert más a *nézés* és más a *látás*.

Grammnyi pontossággal mérni mázsás terheket.

Születés is három van: *testi* – *lelki* – *szellemi*.

Minden igaz művészet a valóság kritikája.

Az *élet* a halál kérdése, a *halál* az élet kérdése – csak kérdések vannak, válasz nincs.

Önmagunk árnyéka vetül ránk nap mint nap.

Hogyan *lehetséges*. hogy ennyi minden *lehetséges*?

A megvilágosodáshoz mindig jól jön egy kis sötétség.

In memoriam Hérakleitosz. Két ugyanaz, már nem ugyanaz...

A *tévelygés* nem *útkeresés*.

A tudás nem *hatalom*, hanem *alázat*.

PÜNKÖSDI VERSEK

József Attila: Pümkösd előtt

Szent, éhes lelkem, pümkösd ünnepére,
Mint jóllakott túzok, magadba hullva
Feledd, hogy büszke, forró szárnyadat
Cibálja, tépi vének irigy ujjá.

Hiszen tudod már mi a Végtelenség:
A Végtelenség az a magyar bánat
S hiába vergódsz haló hattyúként,
Szomorúbb lélek búsul majd utánad.

Ha idejöttél, tündökölj s dalolj csak,
E végtelen vízen büszkébben ússzál
S csudáljanak, hogy méltóbban repül
Zilált szárnyad az égi Sziriusznál.

Szent vagy s ha mégis lenyilaz az Éhség,
Mint vadludat rozsdás vessző találja,
Ne sírj, dalold el híres éneked,
Hogy nyögve várjanak újabb csodára!

Dsida Jenő - Pümkösd várakozás

Kész a világ,
Feszült ünnepi várás
Tereng felette.
Halotti csend. Csak néha néha
Sóhajt az Isten Lelke.
Kimérve minden pálya
Megtöltve minden lélek-lámpa,
Ahol csak úr a lét...
De jaj, sötét van,
Mélységes, iszonyú sötét!
A zordon tömeg-árnyék
Némán zokogva kering útjain,
S csak egyet tud és egyet érez...
Most váratlanul vágyón megvonaglik
És felzúg Istenéhez:
Betelt az idő!
Sugarat, fényt, színt adj nekünk,
Mert epedünk!
Fényesség nélkül oly sivár az élet!
Nagy alkotónk, oh mondd ki szent igédet
Legyen világosság!...
És ismétlik mindig erősebben
A felviharzott étheren keresztül
És felharsan az egek harsonája
S a végtelennek zsolozsmája zendül
Zsibongva, zsongva...
És nagy szavát az Úr - kimondja.
Reviczky Gyula: Pümkösd

Piros pümkösd öltözik sugárba,
Mosolyogva száll le a világra.
Nyomában kél édes rózsza-illat,
Fényözön hull, a szívek megnyílnak.
Hogy először tünt fel a világnak:
Tüzes nyelvek alakjába' támadt.
Megoldotta apostolok nyelvét,
Hirdeté a győzedelmes eszmét.
Piros pümkösd, juttasd tiszta fényed'
Ma is minden bánkodó szívének,
Hogy ki tévelyg kétségbe', homályba':
Világító sugaradat áldja.
Habozóknak oldjad meg a nyelvét,
Világosítsd hittel föl az elmét.
Hogy az eszme szívből szívbe szálljon,
Diadallal az egész világon!
Piros pümkösd, szállj le a világra,
Taníts meg új nyelvre, új imára.
Oszlasd széjjel mindenütt az éjet,
Szeretnek sugara, Szentlélek!

Túrmezei Erzsébet - Pümkösd után

Pümkösd előtt - sóvárgás titkos mélye.
Pümkösd előtt - ígéretek zenéje.
Pümkösd előtt - esedezés, esengés.
Pümkösd előtt - halk hajnali derengés.
Pümkösd előtt - szent vágyak mozdulása.
Pümkösd előtt - koldusszív tárulása.
Csendesesen várni - várni, hinni, kérni!
Aztán - boldog pümkösd utánba érni!
S pümkösd után - szent égi erőt-vetten,
pümkösd után - Lélekkel telítetten.
pümkösd után - bátor tanúvá lenni,
pümkösd után - régít kárnak ítélni.
Krisztusnak élni és másoknak élni,
minden mennyei kincset elfogadni,
és pümkösd után - adni, adni, adni!

